

W

nowej roli

Miesięcznik
Rolniczy

ISSN 2300-4487
Nr 1 (117) styczeń 2021

Niespodziewany udar

- przyczyny, objawy, leczenie

str. 8-9

Odmiany kukurydzy

- w doświadczeniach PDO

str. 10-11

Chleb

- jest najważniejszy

str. 16

Spis treści

Aktualności

Przedstawicielka KRIR

.....str. 3

Pieniądze na rozwój

.....str. 4

Emeryt i gospodarstwo

.....str. 4

Rada Prezydenta RP

.....str. 5

Aktywny rolnik

.....str. 5

Zadbaj o zwierzęta!

.....str. 5

Specjalista radzi

Zima a bezpieczeństwo – KRUS

.....str. 6

Samorząd rolniczy

Działania izby rolniczej

.....str. 7

Temat numeru

Niespodziewany udar

.....str. 8-9

Dobre praktyki w rolnictwie

Odmiany kukurydzy

.....str. 10-11

Zapalenia wymienia

.....str. 12

Wykorzystanie mleka

.....str. 13

Ubezpieczajmy się u siebie

Ubezpieczenia obowiązkowe

.....str. 14

Informacje z rynku „Zjazdowa”

Czerwone korale...

.....str. 15

Smaki i pasje z regionu

Chleb jest najważniejszy

.....str. 16

Miesięcznik Rolniczy

Redakcja: Materiały do gazety

Sylwia Skulimowska – 604 627 197

sylwia.skulimowska@izbarolnicza.lodz.pl

Reklama: Piotr Kociołek – 692 467 000

piotr.kociolek@wp.pl

Zdjęcie na okładce: Chleb jest najważniejszy str. 16

Redakcja i wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za treść tekstów i reklam dostarczonych przez instytucje współpracujące.

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów i zastrzega sobie prawo ich skracania, redagowania i umieszczania na stronie www.izbarolnicza.lodz.pl

Nakład: 10 000 egz. ISSN 2300 - 4487

Wydawca: SAM-ROL Sp. z o. o.,

ul. Beskidzka nr 124,

91-610 Łódź,

tel. 42 632 70 21

Projekty i druk: www.tagraf.pl

Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego
ul. Beskidzka nr 124, 91-610 Łódź
tel. 42 632-70-21 fax 42 632-70-31,
www.izbarolnicza.lodz.pl, info@izbarolnicza.lodz.pl

Izba Rolnicza
Województwa Łódzkiego

Biura Powiatowe	Przewodniczący/ Delegat	Adres biura	Telefon/@
Bełchatów	Piotr Kociołek Janusz Frydrychowski	Urząd Gminy ul. Kościuszki 13 97-400 Bełchatów	511 124 504 bpbełchatow@izbarolnicza.lodz.pl
Brzeziny	Eugeniusz Supera Dorota Kołodziejczyk	UG Brzeziny ul. Sienkiewicza 16 A 95-060 Brzeziny	510 474 851 bpbrzeziny@izbarolnicza.lodz.pl
Kutno	Włodzimierz Jaworski Andrzej Górczyński	ul. Podrzeczna 18 99-300 Kutno, pok. 117	510 474 825 bpkutno@izbarolnicza.lodz.pl
Łask	Bronisław Węglewski Iwona Mamzer	ul. Narutowicza 17 98-100 Łask	510 474 871 bpłask@izbarolnicza.lodz.pl
Łęczyca	Zbigniew Marczak Krzysztof Ogórek	ul. Przedrynek 2, parter 99-100 Łęczyca	510 474 825 bpłeczyca@izbarolnicza.lodz.pl
Łowicz	Roman Wodzyński Waldemar Wojciechowski	ul. Starościńska 1 99-400 Łowicz, pok. 213	510 474 800 bpłowicz@izbarolnicza.lodz.pl
Łódź-Wschód	Michał Owczarek Marcin Derach	ul. Beskidzka nr 124 91-610 Łódź, pok. 2	510 474 874 bplodz-wsch@izbarolnicza.lodz.pl
Opoczno	Marian Kacprzak Krzysztof Juszyński	Starostwo Powiatowe ul. Kwiatowa 1a 26-300 Opoczno, pok. C16	510 474 870 bpopoczno@izbarolnicza.lodz.pl
Pabianice	Grzegorz Antoniewski Jan Chojecki	ul. Piłsudskiego 34 95-200 Pabianice	510 474 865 bpbabianice@izbarolnicza.lodz.pl
Pajęczno	Paweł Sikora Jarosław Gasiński	ul. 1 Maja 13/ 15 98-330 Pajęczno, pok. 14	510 474 813 bppajeczno@izbarolnicza.lodz.pl
Piotrków Tryb.	Janusz Terka Szymon Bogusławski	Starostwo Powiatowe Al. 3 Maja 33 97-300 Piotrków Tryb.	510 474 861 bpiotrkow@izbarolnicza.lodz.pl
Poddębice	Ewa Bednarek Leszek Chmielecki	GS Samopomoc Chłopska ul. Kaliska 3/5 99-200 Poddębice	510 474 725 bppoddebice@izbarolnicza.lodz.pl
Radomsko	Andrzej Komala Andrzej Gruszczyński	ul. Kościuszki 6 97-500 Radomsko, pok. 210	510 474 801 bpradomsko@izbarolnicza.lodz.pl
Rawa Maz.	Sylwester Libera Małgorzata Rosa	ul. Kościuszki 5 96-200 Rawa Maz., pok. 58	510 474 850 bprawa@izbarolnicza.lodz.pl
Sieradz	Jan Kołodziejczyk Jerzy Wróbel	Starostwo Powiatowe Plac Wojewódzki 3 98-200 Sieradz, pok. 309	511 124 538 bpsieradz@izbarolnicza.lodz.pl
Skierniewice	Jacek Ossowicz Roman Rosiński	ul. Konstytucji 3 Maja 6 96-100 Skierniewice	510 474 841 bpskierniewice@izbarolnicza.lodz.pl
Tomaszów Maz.	Dariusz Kowalczyk Paweł Rochala	ul. Św. Antoniego 41 97-200 Tomaszów Maz., pok. 20	510 474 862 bptomaszow@izbarolnicza.lodz.pl
Wieluń	Krzysztof Wróbel Zbigniew Szkuclarek	ul. Palestrancka 5/4 98-300 Wieluń	510 474 804 bpwielun@izbarolnicza.lodz.pl
Wieruszów	Jerzy Karsznia Adam Ciećka	ul. Waryńskiego 14 98-400 Wieruszów	510 474 804 bpwieruszow@izbarolnicza.lodz.pl
Zduńska Wola	Zenon Kowalski Krzysztof Nowak	ul. Ceramiczna 10 98-220 Zduńska Wola	510 474 793 bpzdunska.wola@izbarolnicza.lodz.pl
Zgierz	Jerzy Kuzański Adam Michaś	MPGK w Zgierzu ul. Łęczycka 24 95-100 Zgierz	510 474 738 bpzgierz@izbarolnicza.lodz.pl

TOWARZYSTWO
UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH

T U W

Nazwa Placówki	Adres biura	Telefon
Biuro Regionalne w Łodzi	91-342 Łódź ul. Swojska 4	42/640-68-53, 640-68-54 lodz@tuw.pl
Oddział w Piotrkowie Tryb.	97-300 Piotrków Trybunalski ul. Kostromska 37	44/649-69-29, 649-69-80 piotrkowtrybunalski@tuw.pl
Oddział w Bełchatowie	97-400 Bełchatów ul. Wojska Polskiego 27 A	44/633-01-03 bełchatow@tuw.pl
Oddział w Skierniewicach	96-100 Skierniewice ul. Jagiellońska 4	46/832-30-00, 832-36-49 skierniewice@tuw.pl
Oddział w Łowiczu	99-400 Łowicz ul. Zduńska 51	46/837-00-79 łowicz@tuw.pl
Oddział w Kutnie	99-300 Kutno ul. Zduńska 9	24/254-17-00 kutno@tuw.pl
Oddział w Sieradzu	98-200 Sieradz, ul. Rynek 19	43/822-33-99 fax: 822-38-68 sieradz@tuw.pl
Oddział w Łęczycy	99-100 Łęczyca, ul. Przedrynek 8	24/721-01-61 leczyca@tuw.pl
Oddział w Radomsku	97-500 Radomsko, ul. Piłsudskiego 4	44/683-51-05, 683-21-27 radomsko@tuw.pl

Przedstawicielka KRIR w Prezydium Komisji Kobiet Copa

W dniu 30 listopada 2020 roku w formie telekonferencji odbyło się posiedzenie Komisji Kobiet poprowadzone wyborami online. W pierwszej części posiedzenia odbyła się wymiana poglądów z panią Lesią Radelicki, członkinią gabinetu komisarz Heleny Dali.

Podczas dyskusji przedstawicielki Komisji Kobiet przedstawiły opinię na temat działań Komisji Europejskiej w zakresie wyrównania szans na polu zawodowym i prywatnym między kobietami i mężczyznami. Zdaniem Komisji Kobiet potencjał rolniczek pozostaje niewykorzystany, raporty pokazują, że poprzez wzmocnienie pozycji kobiet-rolniczek mogą one przyczynić się do pobudzenia przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, samozatrudnienia i innowacji w rolnic-

twie europejskim. Brak usług i infrastruktury w obrębie obszarów miejskich dotyka nieproporcjonalnie kobiety i prowadzi do wyższego poziomu nieodpłatnej pracy. Wkład kobiet-rolniczek w gospodarkę wiejską i siłę roboczą jest często pomijany lub niewidoczny. Jednak kobiety wiejskie często pełnią wielofunkcyjne role; oprócz zarządzania swoim gospodarstwem lub pracą w gospodarstwie rodzinnym; są także matkami, gospodyniami domowymi, prowadzą swoją karierę i są wychowawcami. Kobiety stanowią około 30% ogólnej liczby właścicieli gospodarstw lub menedżerów, podczas gdy 80% zostało sklasyfikowanych jako „małżonek przedsiębiorcy”. Na obszarach wiejskich kobiety często stanowią mniejszość w podejmowaniu decyzji i planowaniu, zwłaszcza w sektorze rolnym. Komisja Kobiet Copa-Cogeca chciałaby widzieć większy udział kobiet wiejskich w podejmowaniu decyzji na obszarach wiejskich oraz stwarzania większych możliwości wspomagania ich uczestnictwa. Obserwujemy ogromną potrzebę w zakresie edukacji, usług doradczych i zawodowych przez całe życie oraz różnego typu szkoleń dostosowanych do potrzeb kobiet wiejskich. Gdyby kobiety wiejskie były w równym stopniu zintegrowane na rynku pracy i korzystały z równych wynagrodzeń, mogłyby pomóc w zwiększeniu dochodów gospodarstw domowych, poprawie warunków życia, ograniczeniu ubóstwa oraz wzmocnieniu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

Po dyskusji przeprowadzonej z przedstawicielem Komisji Sekretariat przedstawił wyniki wyborów do Prezydium Komisji Kobiet Copa-Cogeca. W wyniku wyborów w skład nowej Prezydencji Komisji Kobiet weszły: przewodnicząca Lotta Folkesson (LRF, Szwecja), wybrana przez aklamację, Hanna Chodkowska I wice-przewodnicząca (KRIR, Polska 83 głosy), Jerónima Bonafé Ramis II wice-przewodnicząca (Cooperativas Agro Alimeta-rias, Hiszpania 51 głosów), Francesca Gironi członkini biura (Coldiretti, Włochy 47,2 głosy), Margit Batthyány-Schmidt członkini biura (NAK, Węgry 43 głosy).

Ostatnim tematem omawianym podczas posiedzenia były aktualne działania i dyskusje na poziomie unijnych instytucji w kwestii przyszłej WPR. Sekretariat przedstawił w tym temacie najważniejsze kwestie dotyczące planów strategicznych, strategii „od pola do stołu”, strategii bioróżnorodności oraz założenia i możliwości dla kobiet-rolniczek w ramach II filaru WPR w przyszłej perspektywie.

Źródło: Biuro KRIR w Brukseli

KONDOLENCJE

Członkowi Walnego Zgromadzenia Izby Rolniczej
Województwa Łódzkiego

**Pani
Małgorzacie Rosa**
wyraży głębokiego współczucia
z powodu śmierci

BRATA

składa Zarząd IRWŁ, Walne Zgromadzenie IRWŁ
oraz Rada Powiatowa IRWŁ w Rawie Mazowieckiej

KONDOLENCJE

Pracownikowi Biura Powiatowego Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego w Zduńskiej Woli

**Pani
Beacie Komarewskiej**
wyraży głębokiego współczucia
z powodu śmierci

MATKI

składa Zarząd IRWŁ, Rada Powiatowa IRWŁ
w Zduńskiej Woli oraz pracownicy IRWŁ

Członkowi Rady Powiatowej IRWŁ
w Opocznie

**Panu
Marianowi Jurek**
wyraży głębokiego współczucia
z powodu śmierci

ŻONY

składa Zarząd IRWŁ i Rada Powiatowa IRWŁ
w Opocznie

Szanowni Państwo,

Zapraszam do lektury styczniowego wydania „W nowej roli”. W tym numerze szczególnie polecam artykuł o udarze, jego przyczynach i sposobach zapobiegania. Udar nie jest chorobą osób starszych i zdarza się coraz częściej u tych po 40 roku życia, a nawet młodszych. Jest śmiertelnym zagrożeniem dla pacjenta, dlatego warto wiedzieć, co robić by do udaru nie dopuścić i jak pomóc, jeśli wystąpi.

Zachęcam również do przeczytania artykułu na stronie 10 i 11 „Odmiany kukurydzy w doświadczeniach PDO”. Jednym z warunków decydujących o opłacalności uprawy kukurydzy jest właściwy dobór odmiany. COBORU Stacja Doświadczalna Oceny Odmian w Sulejowie, w zakresie realizacji programu PDO, gwarantuje, że użytkownicy odmian mają dostęp do bezpłatnej, wiarygodnej i obiektywnej informacji.

Chleb domowy to wypiek, który na pierwszy rzut oka nie należy do łatwych. Jednak Pani Grażyna Gawrońska, na ostatniej stronie, spokojnie tłumaczy, co i jak wymieszać, by cieszyć się swoim chlebem. W Gminie Buczek chleb jest produktem tradycyjnym i lokalnym, dlatego by zdrowo się odżywać coraz więcej osób zaczyna piec swój własny chleb. Bo przecież chleb jest najważniejszy, szczególnie ten z żurawiną, o której piszemy na stronie 15.

Wszystkiego dobrego!

Dronis Tora Neglewskiej

Prezes Izby Rolniczej Województwa
Łódzkiego

Pieniądze na rozwój usług rolniczych - termin naboru wniosków wydłużony do 15 lutego br.

Ze wsparcia mogą skorzystać przedsiębiorstwa, które już świadczą usługi na rzecz rolników, aby mogły rozwijać swoją działalność. Wysokość dofinansowania jakie można uzyskać to maksymalnie pół miliona złotych. Warto skorzystać z tych pieniędzy.

Wnioski przyjmują oddziały regionalne ARiMR właściwe ze względu na miejsce realizacji inwestycji. Można je składać osobiście lub przez upoważnioną osobę, albo przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce Poczty Polskiej. Wniosek można również wysłać w formie dokumentu elektronicznego za pośrednictwem platformy e-PUAP.

Dokumenty aplikacyjne:

Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej - <https://www.arimr.gov.pl/dla-beneficjenta/wszystkie-wnioski/prow-2014-2020/poddzialanie-64-wsparcie-inwestycji-w-tworzenie-i-rozwoj-dzialalnosci-pozarolniczej.html>

Więcej informacji:

Wsparcie inwestycji w tworzenie i rozwój działalności pozarolniczej - <https://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/prow-2014-2020/poddzialanie-64-wsparcie-inwestycji-w-tworzenie-i-rozwoj-dzialalnosci-pozarolniczej.html>

Pierwotnie termin składania wniosków o przyznanie pomocy na „Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych” upływał 13 stycznia. Dzięki zmianie zainteresowani będą mogli ubiegać się o takie wsparcie do 15 lutego 2021 r.

Kto może wnioskować o wsparcie?

Pomoc na „Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych” finansowana jest z budżetu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020. O takie dofinansowanie może ubiegać się osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która jako mi-

kro- lub małe przedsiębiorstwo wykonuje działalność gospodarczą obejmującą świadczenie usług dla gospodarstw rolnych przez okres co najmniej dwóch lat poprzedzających dzień złożenia wniosku w zakresie co najmniej jednego z następujących kodów Polskiej Klasyfikacji Działalności:

- 01.61.Z – Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną;
- 01.62.Z – Działalność usługowa wspomagająca chów i hodowlę zwierząt gospodarskich;
- 01.63.Z – Działalność usługowa następująca po zbiorach.

Co podlega refundacji?

Refundacji podlega do 50 proc. kosztów kwalifikowalnych, do których zalicza się m.in. koszty zakupu lub leasingu (zakończonego przeniesieniem prawa własności) nowych maszyn, narzędzi lub urządzeń do produkcji rolnej, aparatury pomiarowej i kontrolnej, sprzętu komputerowego i oprogramowania służących do zarządzania przedsiębiorstwem lub wspomagających sterowanie procesem świadczenia usług, wdrożenia systemu zarządzania jakością, opłat za patenty i licencje. Pomoc przyznaje się i wypłaca do wysokości limitu, który w okresie realizacji programu wynosi maksymalnie 500 tys. zł na jednego beneficjenta.

Dofinansowanie nie obejmuje zakupu nieruchomości, rzeczy używanych, jak również kosztów robót budowlanych, leasingu zwrotnego oraz podatku VAT.

Źródło: MRiRW

Wniosek KRIR o umożliwienie emerytowi dalszego prowadzenia gospodarstwa

Realizując wniosek przyjęty na VI Posiedzeniu Krajowej Rady Izby Rolniczych w dniu 9.12.2020 r., Zarząd Krajowej Rady wystąpił 4 stycznia 2021 r. do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w o podjęcie odpowiednich działań legislacyjnych umożliwiających emerytowi KRUS dalsze prowadzenie gospodarstwa.

Zgodnie z przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, aby uzyskać prawo do emerytury rolniczej w pełnej wysokości rolnik powinien m.in. zaprzestać prowadzenia gospodarstwa rolnego. Stosownie do art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2020 r. poz. 782), wypłata emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2–8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą.

Co do zasady, uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego (art. 28 ust. 4 ww. ustawy).

W ocenie samorządu rolniczego, konieczność zaprzestania prowadzenia gospodarstwa rolnego jest

krzywdząca dla rolników, tym bardziej, że wielu z nich nie ma następców, którym mogliby przekazać gospodarstwo. Ponadto wielu rolników, pomimo osiągnięcia wymaganych okresów składkowych, w dalszym ciągu chciałoby prowadzić działalność rolniczą ze względów ekonomicznych (emerytura nie wystarcza na zapewnienie godziwego poziomu życia). Wymóg, by rolnicy przestali być właścicielami (posiadaczami) gospodarstw rolniczych stoi w sprzeczności z art. 21 i art. 23 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Rzeczpospolita Polska chroni wszak własność, rolnicy nie powinni więc być pozbawiani własności swoich gospodarstw, by uzyskać prawo do pełnej emerytury (choćby przez całe życie zawodowe odprowadzali odpowiednie składki i osiągnęli określony wiek).

Tym samym, zaprzestanie prowadzenia gospodarstwa rolnego powinno stanowić uprawnienie rolnika, który osiągnął wiek i okres składkowy umożliwiający przyznanie emerytury, a nie prawny obowiązek.

Problemem również jest regulowanie podatków lokalnych w związku z przekształceniem podatku rolnego w podatek od nieruchomości za siedlisko rolnika, który przeszedł na emeryturę a w siedlisku pozostały budynki gospodarcze np. obora czy stodoła. Jeżeli rolnik upraw-

niony do emerytury rolniczej zdecyduje się na zaprzestanie gospodarstwa rolnego, pozostawiając jednak własność siedliska, to takie nieruchomości w dalszym ciągu powinny być opodatkowane podatkiem rolnym, a nie podatkiem od nieruchomości. Obecnie bowiem rolnik – emeryt musi płacić znacznie wyższe podatki tj. od nieruchomości za pozostawione budynki (w tym często budynek mieszkalny), pomimo że emerytura rolnicza oznacza realny spadek wysokości jego przychodów w stosunku do otrzymywanego z prowadzonej działalności rolniczej.

W tym zakresie zatem Krajowa Rada Izby Rolniczych wnioskuje o podjęcie odpowiednich działań legislacyjnych umożliwiających emerytowi KRUS dalsze prowadzenie gospodarstwa ewentualnie zmianę w uzgodnieniu z Ministrem Finansów ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 333) oraz ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1170), w tym zakresie. Jednocześnie, w takiej sytuacji należałoby zapewnić odpowiednią dodatkową „subwencję” finansową gminom w zamian za utracone dochody z tytułu podatku od nieruchomości.

Źródło: KRIR

Powołanie Rady ds. Rolnictwa i Obszarów Wiejskich

16 grudnia 2020 r. Prezydent RP Andrzej Duda powołał Prezesa KRIR Wiktora Szmulewicza do Rady ds. Rolnictwa i Obszarów Wiejskich. Rada to forum konsultacyjno-doradcze Prezydenta RP. Do jej zadań należy m.in. wspieranie rolnictwa i obszarów wiejskich; organizowanie tematycznych okrągłych stołów; współpraca z instytucjami rządowymi i samorządowym czy przegląd rozwiązań prawnych w zakresie rolnictwa i obszarów wiejskich.

Prezydent podczas inauguracyjnego posiedzenia Rady akcentował, że dla niego rozwój obszarów wiejskich, dbałość o tę część Polski to jest bardzo ważny element realizacji praw konstytucyjnych – równy rozwój kraju, zapewnienie wszędzie dostępu do dobrej edukacji, do godnych warunków życia, do wszystkich nowoczesnych dóbr. Zaznaczył też, że obecna Rada nawiązuje do powołanej w 2009 roku przez śp. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego Rady do spraw Wsi i Rolnictwa.

Źródło: prezydent.pl

Potrzebna definicja „aktywnego rolnika”

Zarząd Krajowej Rady Izb Rolniczych, realizując wnioski z VI Posiedzenia Krajowej Rady Izb Rolniczych, które odbyło się w dniu 9 grudnia 2020 r. oraz w związku z zakończeniem Powszechnego Spisu Rolnego, wystąpił 29 grudnia 2020 r. do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zgłaszając gotowość do udziału w pracach związanych wypracowaniem definicji „aktywnego rolnika”.

30 listopada zakończył się Powszechny Spis Rolny. Jak poinformował GUS spisano ponad 98% gospodarstw, a więc wyniki otrzymane po wnikliwej analizie zebranych danych będą wiarygodnym odzwierciedle-

niem sytuacji w polskim rolnictwie, którego wyniki są cennym źródłem danych służących do podejmowania decyzji w zakresie polityki rolnej.

Ustanowienie interpretacji pojęcia aktywnego rolnika odpowiedniej do warunków Polski jest konieczne ze względu na nadchodzącą Wspólną Politykę Rolną. Nowa definicja musi odpowiadać specyfice polskiego rolnictwa i zapewnić powiązanie programów pomocowych dla rolnictwa z faktycznie wykonywaną działalnością rolniczą. Powinna podkreślić znaczenie pozostania przy rodzinnym modelu rolnictwa, a jej zadaniem powinno być uniemożliwienie pobierania do-

płat przez osoby nieprowadzące działalności rolniczej.

Krajowa Rada Izb Rolniczych jest zdania, że rolnictwo w Polsce jest znacząco zróżnicowane, a każde województwo ma własną specyfikę regionalną. W związku z powyższym decyzje i przepisy ustanawiane w oparciu o dane GUS muszą być tworzone z uwzględnieniem tej specyfiki przy udziale izb rolniczych.

W imieniu Krajowej Rady Izb Rolniczych Zarząd KRIR zgłosił gotowość do prac nad interpretacją danych Powszechnego Spisu Rolnego i wypracowania definicji „aktywnego rolnika”.

Źródło: KRIR

Zadbaj o zwierzęta!

- Zadbajmy o posiłek. Jak podają eksperci, psy w zimnych miesiącach powinny jeść o 20-30 proc. więcej karmy.

- Zadbajmy o ciepły kąt. Psy czy koty mieszkające na dworze powinny mieć zapewniony dostęp do schronienia przed zimnem, np. ocieplonej budy czy szopy. Przygotujmy ciepłe legowisko. Psa mieszkającego na dworze nie wpuszczajmy na długo do domu. Zmiany temperatury sprzyjają infekcjom. Warto takim zwierzętom podać coś ciepłego do jedzenia. Nie zapominajmy o wodzie, by nie zamarzała warto dodać do niej łyżkę oleju.

- Mrozy sięgające minus -20 st. C mogą zagrażać nawet dużym zwierzętom gospodarskim. Nie powinny zostawać na dworze na noc. Jeśli jednak gospodarz wypuszcza krowy na dwór, nie powinny tam zostawać zbyt długo, muszą też mieć schronienie, np. wyścieloną słomą wiatę - zaopatrzoną w świeże siano, które doda zwierzętom energii.

- Dokarmiamy ptaki dopiero, kiedy przyjdą mrozy. Karmiąc je wcześniej, zachęcamy je do pozostania na zimę, co może być dla nich bardzo niebezpieczne. Zostawmy pożywienie w czystym i bezpiecznym miejscu.

Źródło: lasy.gov.pl, stop.eko.org.pl, fundacjaemir.pl

REKLAMA

CZĘŚCI DO CIĄGNIKÓW I MASZYN ROLNICZYCH

OLEJE I SMARY
ZOOTECHNIKA
ART. OGRODNICZE
OPONY

“ASPOL”

95-200 Pabianice, Świątniki 61, www.aspol.agro.pl
tel. kom. 600 29 39 62, 600 99 03 89

Pomoc odpowiedzialny
WARSZAWA

TU KUPISZ
ORYGINALNE CZĘŚCI

URSUS

URSUS

Rolniku - zadbaj zimą o bezpieczeństwo w gospodarstwie rolnym

Dane statystyczne, którymi dysponuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wskazują, iż każdego roku połowa wszystkich wypadków przy pracach w gospodarstwach rolnych to upadki osób. W 2020 roku, do Placówek Terenowych KRUS w województwie łódzkim zgłoszono 944 wypadki przy pracy rolniczej. Blisko 51% z nich stanowiły upadki osób.

Duża ilość upadków rolników podczas pracy jest spowodowana złym stanem nawierzchni podwórzy i ciągów komunikacyjnych na terenie gospodarstwa, który ulega dodatkowemu pogorszeniu na skutek warunków atmosferycznych. Szczególnie teraz, w okresie zimowym, opady śniegu i deszczu oraz towarzyszące opadom mrozy powodują, że podłoże staje się śliskie, grząskie i nierówne.

Często do upadków na terenie gospodarstw dochodzi także wskutek pośpiechu poszkodowanych oraz braku dbałości o ciągi komunikacyjne, które nie są wydzielone lub zostają źle wydzielone, albo też wskutek nieuprzątnięcia dojść do budynków i nieporządku wewnątrz obiektów. Niejednokrotnie przyczyną upadku bywa również wyeksploatowane albo zabrudzone obuwie robocze.

Z prowadzonych przez Kasę analiz wynika, że szczególnie często zdarzają się potknięcia o wysokie progi w wejściach i przejściach budynków inwentarskich. Wiele budynków inwentarskich starego typu posiada takie zagrożenia konstrukcyjne.

Kolejna liczna grupa urazów w gospodarstwie rolnym powstaje w wyniku wypadków spowodowanych upadkiem osób ze strychów, poddaszy, stodół i innych budynków gospodarczych, podczas układania i zrzucania pasz objętościowych i słomy przez niezabezpieczone otwory zrzutowe w stropach i ścianach budynków. Upadek ze strychu lub poddasza najczęściej kończy się ciężkimi obrażeniami ciała, a nawet śmiercią poszkodowanych. Każdego roku zdarzają się także tragiczne w skutkach wpadnięcia do niezabezpieczonych dołów i odkrytych studzienek ściekowych, szamb, zbiorników na gnojowicę.

Wśród przyczyn upadków obserwujemy również: nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych oraz nieprawidłowo skonstruowane i usytuowane drabiny. Zarówno szczeble drabin, jak i stopnie przy ciągnikach i maszynach często zabrudzone są ziemią oraz resztkami roślinnymi, co sprzyja ześlizgnięciom i upadkom z wysokości. Takie upadki kończą się często groźnymi urazami kończyn dolnych i górnych.

W trosce o własne bezpieczeństwo, w okresie zimowym, przy mniejszej liczbie prac rolniczych warto pomyśleć o poprawie stanu bezpieczeństwa w swoim gospodarstwie oraz o wyeliminowaniu zaniedbań występujących w obejściu, które mogą doprowadzić do wypadku.

Aby zminimalizować ryzyko upadków przy pracy w gospodarstwie rolnym należy:

- likwidować śliskość nawierzchni przejść komunikacyjnych poprzez usuwanie śniegu, posypywanie oblodzeń piaskiem, popiołem lub trocinami;
- wyrównywać i w miarę możliwości utwardzić nawierzchnie placów i przejść;
- utrzymywać czystość i porządek na podwórzu oraz w ciągach komunikacyjnych;
- stosować obuwie z antypoślizgowym protektorem podszwy, najlepiej z cholewką chroniącą kostkę;
- na ośnieżonych lub oblodzonych powierzchniach sto-

**ROLA ROLNIKA
BY UPADKU UNIKAŁ**

Zapobieganie upadkom w gospodarstwie rolnym

⚠ Pamiętaj!

Utrzymuj porządek w obejściu, w pomieszczeniach gospodarczych i produkcyjnych

www.krus.gov.pl

www.krus.gov.pl/zadania-krus/prewencja/

A Partner of
VISION ZERO
Safety.Health.Wellbeing.

sować nakładki na obuwie, tzw. raczki antypoślizgowe;

- naprawiać uszkodzone stopnie oraz zamontować barierki wzdłuż ciągu schodów i na podeście;
- zabezpieczać otwory zrzutowe na strychach, poddaszach;
- stosować bezpieczne drabiny i podesty przy pracach na wysokości (bezpieczna drabina ma mocne i właściwie zamocowane szczeble, jest zabezpieczona przed poślizgiem lub przechyłem – u dołu gumowymi lub ostrymi zakończeniami, u góry hakami; kąt nachylenia drabiny powinien wynosić od 65° do 75°, a drabina powinna wystawać minimum 0,75 m nad powierzchnię, na którą wchodzi użytkownik);
- schodzić z ciągnika rolniczego plecami skierowanymi w kierunku zejścia (tak jak podczas wchodzenia), przytrzymując się przeznaczonych do tego uchwytów;
- oświetlać miejsca, w których się poruszamy;
- w przypadku braku możliwości usunięcia progów, oznaczyć je w widoczny sposób.

W każdej placówce KRUS dostępne są bezpłatne broszury i ulotki związane z kampanią „Rola rolnika by upadku unikał”. Na stronie internetowej Kasy (www.krus.gov.pl) jest możliwość zapoznania się z materiałami prewencyjnymi.

W materiałach tych szczegółowo omówiono sposoby zapobiegania upadkom osób w gospodarstwach rolnych. Zachęcamy do zapoznania się z publikacjami.

W konkursach wiedzy o BHP w rolnictwie, organizowanych przez KRUS, do wygrania były m.in. bezprzewodowe lampy LED, służące do doświetlania miejsc potencjalnie niebezpiecznych, nakładki antypoślizgowe na obuwie i taśmy antypoślizgowe. Dodatkowo wśród materiałów prewencyjnych, które można było zdobyć w konkursach realizowanych przez Kasę były bezpieczne drabiny i jazdy progowe.

Przypominamy również, że zgłoszenia wypadku przy pracy rolniczej powinien dokonać poszkodowany lub inna osoba **niezwłocznie po zaistnieniu zdarzenia**. Zgłoszenia można dokonać na kilka sposobów, m.in. osobiście w siedzibie Kasy. Jednak z uwagi na sytuację epidemiologiczną zalecamy zgłoszenie telefonicznie, za pośrednictwem poczty lub drogą elektroniczną. Późne zgłoszenie wypadku utrudni przeprowadzenie postępowania wypadkowego i może mieć wpływ na przyznanie prawa do jednorazowego odszkodowania.

Przemysław Kraska
OR KRUS w Łodzi

Działania izby rolniczej - grudzień 2020

Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego wydaje na wniosek gmin opinie w sprawie przekształcenia gruntów leśnych na cele nieleśne i gruntów rolnych na cele nierolnicze. Również wydaje opinie na wniosek gmin w sprawie stawki ceny żyta do ustalenia podatku rolnego na 2021 rok. Cena skupu żyta do celów wymiaru podatku rolnego na 2021 rok ogłoszona w Komunikacie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 19.10.2020 r. **wynosi 58,55 zł za 1q.**

W dniu 3 grudnia 2020 r. Prezes IRWŁ Bronisław Węglewski w imieniu Zarządu Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego na wniosek rolników zwrócił się do Prezesa KRIR Wiktora Szmulewicza o ponowne podjęcie działań mających na celu poprawę sytuacji na rynku trzody chlewnej. Do biura IRWŁ docierają niepokojące sygnały, że do naszego kraju wjeżdżają tuczniaki lub półtusze zza zachodniej granicy, które trafiają do polskich ubojni i rzeźni. Nasi rolnicy mają kłopot ze sprzedażą żywca wieprzowego, a jeżeli dojdzie do transakcji to proponowana rolnikom cena wynosi 2,80 zł/kg.

W dniu 7 grudnia 2020r. Prezes IRWŁ Bronisław Węglewski, w imieniu Zarządu Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego, a także na wniosek rolników zwrócił się do Wiktora Szmulewicza Prezesa Krajowej Rady Izb Rolniczych o podjęcie działań mających na celu rozwiązanie problemu ze sprzedażą owoców i warzyw. Przez pandemię rząd ograniczył działalność restauracji, stołówek, czyli głównych odbiorców, którym rolnicy sprzedawali swoje produkty. Obecnie jak rolnikowi uda się cokolwiek sprzedać to uzyskuje cenę poniżej kosztów produkcji. Rolnicy pozaciągali kredyty na rozwój gospodarstw. Mają trudności ze spłatą rat kredytów. W związku IRWŁ prosi o interwencję w sprawie objęcia rolników pomocą covidową.

W dniu 8 grudnia 2020r. w imieniu Zarządu Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego, Prezes Bronisław Węglewski wystosował pismo do Wiktora Szmulewicza - Prezesa Krajowej Rady Izb Rolniczych z prośbą o podjęcie działań mających na celu przedłużenie terminu składania wniosków o udzielenie pomocy finansowej dla producentów świń lub za złożenie wniosku za pośrednictwem poczty przyjąc datę stempla pocztowego tj. 20 grudnia 2020r.

W dniu 8 grudnia 2020r. w imieniu Zarządu Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego, Prezes Bronisław Węglewski wystosował pismo do Wiktora Szmulewicza Prezesa Krajowej Rady Izb Rolniczych z prośbą o interwencję na rynku drobiu. Ceny skupu kurcząt, brojlerów i indyków spadły drastycznie i są najniższe od 10 lat, a koszty produkcji od września cały czas szły w górę. Oferowane obecnie przez ubojnie ceny są znacznie poniżej kosztów produkcji. Na dodatek mamy rekordowo wysokie ceny zbóż, śrutę sojowej i tłuszczy. Cena za dostarczone do skupu kurczaki i brojlery wynosi: od 1,80 do 2,30 zł/kg. Wprowadzone obostrzenia związane z COVID-19 spowodowały, że sektor hotelarsko – restauracyjny w Europie zamknięto, a w efekcie natychmiastowo ograniczono eksport polskiego drobiu.

W dniu 9 grudnia 2020r. w imieniu Zarządu IRWŁ, na prośbę wielu rolników, Dyrektor IRWŁ Jerzy Kuzański skierował pismo do Wiktora Szmulewicza - Prezesa Krajowej Rady Izb Rolniczych z prośbą o zajęcie się sprawą mandatów, które otrzymywali rolnicy jadący w pierwszej połowie października na protesty rolnicze. Taki właśnie protest miał się odbyć w Strykowie, w powiecie zgierskim. Część rolników gminy Głowno i Stryków nawet nie dojechało na miejsce

Delegaci Rady Powiatowej IRWŁ w Pajęcznie, wraz ze Starostwem, przekazali prezenty dla podopiecznych DPS w Bobrownikach.

blokady, ponieważ zostali zatrzymani przez Policję i spisani. Policja wystawiła im mandaty, których oni nie przyjęli.

Sprawy zostały skierowane do Sądu i będą rozpatrywane w trybie zaoicznym bez udziału zainteresowanych rolników.

W omawianym okresie Zarząd IRWŁ wydał opinie do projektu:

- ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- rozporządzenia MRiRW w sprawie szkoleń w zakresie środków ochrony roślin;
- rozporządzenia MKiŚ w sprawie komunalnych osadów ściekowych;
- senackiego projektu ustawy Prawo łowieckie;
- senackiego druku nr 222 w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy o zmianie ustaw -KPC;
- ustawy o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobów Własności Rolnej Skarbu Państwa;

Posiedzenia Rad Powiatowych IRWŁ

W związku z Decyzją Prezesa Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego – Bronisława Węglewskiego z dniem 28 października 2020r. ze względu na COVID-19 zostały odwołane wszystkie posiedzenia Rad Powiatowych IRWŁ.

Targi, konferencje, spotkania,

Rolnicy i osoby zainteresowane mogli bezpłatnie uczestniczyć zarówno w konferencjach jak i szkoleniach online:

- w konferencji - organizowanej przez Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach w dniu 18 grudnia 2020r. pt. „Zastosowanie lamp LED w uprawie roślin ogrodniczych” przygotowane w ramach Programu Wieloletniego IO (2015-2020);

- w szkoleniu organizowanym przez CDR Poznań w dniu 10.12.2020r. nt. Pogram i aplikacje komputerowe do zarządzania gospodarstwem rolnym.

- w konferencji organizowanej przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie w dniu 21.12.2020r. pt. „Potencjał gospodarstw demonstracyjnych jako formy transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie”, realizowaną jako operacja własna SIR w Programie Operacyjnym KSOW na lata 2020-2021, współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach II Schematu Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich”. Celem konferencji było wzmocnienie tworzenia sieci kontaktów pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w proces powstawania krajowej sieci gospodarstw demonstracyjnych, popularyzowanie korzystania z demonstracji i pokazów w gospodarstwach rolnych a także udostępnianie informacji o działaniu „Transfer wiedzy i działalność informacyjna, Poddziałanie 1.2 wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych”. Konferencja odbędzie się z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Informacja o szkoleniach była zamieszczona na stronie IRWŁ.

Rada ds. Rolnictwa i Obszarów Wiejskich

W dniu 16 grudnia 2020 r. Prezydent RP Andrzej Duda powołał Prezesa KRIR Wiktora Szmulewicza do Rady ds. Rolnictwa i Obszarów Wiejskich. Rada to forum konsultacyjno-doradcze Prezydenta RP. Do jej zadań należy m.in. wspieranie rolnictwa i obszarów wiejskich; organizowanie tematycznych okrągłych stołów; współpraca z instytucjami rządowymi i samorządowymi czy przegląd rozwiązań prawnych w zakresie rolnictwa i obszarów wiejskich.

Publikacje

Polskie Stowarzyszenie Producentów Oleju wydało publikację w całości poświęconą zastosowaniu pasz rzepakowych w żywieniu trzody chlewnej pt. „Żywność świń pochodzenia rzepakowego – podsumowanie dekady”, która drogą e-mailową została przesłana członkom Rad Powiatowych IRWŁ oraz zamieszczona na stronie internetowej IRWŁ.

Broszura pt. „Rynek zbóż w Polsce” wydana przez KOWR również została drogą e-mailową przesłana członkom Rad Powiatowych IRWŁ oraz zamieszczona na stronie internetowej IRWŁ.

Dary dla DPS w Bobrownikach

Z okazji Świąt Bożego Narodzenia w dniu 9 grudnia 2020 r. przedstawiciele Starostwa Powiatowego w Pajęcznie oraz delegaci Rady Powiatowej IRWŁ w Pajęcznie przekazali upominki (m.in. słodycze, artykuły spożywcze, chemiczne) dla podopiecznych DPS w Bobrownikach.

Inna działalność IRWŁ

- Mając na uwadze trudny czas dla rolników, producentów żywności z inicjatywy Zarządu IRWŁ na stronie IRWŁ www.izbarolnicza.lodz.pl publikowana jest lista producentów rolnych z województwa łódzkiego, którzy mogą zaoferować swoje produkty, m.in. kwiaty, warzywa, owoce poprzez dowóz w konkretne miejsce, odbiór osobisty lub wysyłkowo. Informacje proszę wysyłać na adres: info@izbarolnicza.lodz.pl

- Biura Powiatowe Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego prowadzą nabór rolników na szkolenia dla użytkowników profesjonalnych z zakresu stosowania środków ochrony roślin. Osoby zainteresowane prosimy o kontakt z miejscowym Biurem Powiatowym IRWŁ.

- Bezpłatna publikacja Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego miesięcznik „W NOWEJ ROLI” trafia do rolników, mieszkańców wsi województwa łódzkiego.

- Prawnik Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego **udziela bezpłatnie** porad prawnych dla rolników.

Wszystkie działania, interwencje podejmowane przez Zarząd Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego oraz odpowiedzi na wnioski zgłoszone przez IRWŁ oraz informacje na temat sytuacji w rolnictwie są dostępne na stronie internetowej IRWŁ www.izbarolnicza.lodz.pl

Beata Rzewuska

Specjalista ds. organizacji rynków rolnych i szkoleń

Doradca rolno-środowiskowy

Niespodziewany udar

Udar może się zdarzyć każdemu, w dowolnym miejscu i czasie. Nie daje Ci żadnego sygnału ostrzegawczego. Trzeba działać szybko, aby zmniejszyć uszkodzenie mózgu i uniknąć niepełnosprawności

Udar to niewydolność krążenia krwi, która wpływa na część obszaru mózgu i powoduje śmierć komórek nerwowych. Udar może spowodować porażenie lub utratę przytomności. U większości ludzi nie poprzedza go żaden sygnał ostrzegawczy.

Rodzaje udarów

Istnieją 3 rodzaje udarów:

- udar niedokrwienny, który stanowi ok. 80% przypadków. W jego przypadku najczęściej dochodzi do zamknięcia tętnicy i ograniczenia dopływu krwi do mózgu
- udar krwotoczny, ok. 20% przypadków, powstaje w wyniku krwotoku śródmózgowego lub podpajęczynówkowego
- udar żylny, występujący w mniej niż 1% przypadków, jest konsekwencją zakrzepicy zatok żylnych mózgowia. Może się zdarzyć, że niedrożność tętnicy mózgowej jest tylko tymczasowa i problem rozwiąże się naturalnie, nie pozostawiając żadnych skutków ubocznych. Zjawisko to nazywane jest mikroudarem. Rozpoznanie potwierdza rezonans magnetyczny. Objawy są takie same jak w przypadku „prawdziwego” udaru, ale znikają w ciągu godziny. Mikroudar jest sygnałem alarmowym, który należy potraktować poważnie: w ciągu następnych 48 godzin może nastąpić udar, czasem poważniejszy. Dlatego ważne jest, aby jak najszybciej skonsultować się z lekarzem.

Objawy udaru

Jeśli Ty lub ktoś, z Twoich bliskich, może mieć udar, zwróć szczególną uwagę na moment pojawienia się objawów. Niektóre opcje leczenia zależą od czasu ich wdrożenia po udarze.

Objawy udaru obejmują:

- **Kłopoty z mówieniem i rozumieniem tego, co mówią inni.** Możesz doświadczyć trudności ze zrozumieniem mowy lub sam mieć kłopoty z mówieniem.
- **Paraliż lub drętwienie twarzy, rąk lub nóg.** Może wystąpić nagle drętwienie, osłabienie lub porażenie twarzy, ręki lub nogi. Często dotyczy to tylko jednej strony ciała. Postaraj się jednocześnie podnieść obie ręce nad głowę. Jeśli jedno ramię zacznie spadać, być może

masz udar. Innym objawem jest opadanie jednej strony twarzy, gdy próbujesz się uśmiechnąć.

- **Problemy z widzeniem w jednym lub obu oczach.** Możesz nagle widzieć niewyraźne lub mieć ciemne plamy w polu widzenia w jednym lub obu oczach lub możesz widzieć podwójnie.
- **Ból głowy.** Nagły i silny ból głowy, któremu mogą towarzyszyć wymioty, zawroty głowy lub zaburzenia świadomości, może wskazywać na udar.
- **Kłopoty z chodzeniem.** Możesz się potknąć lub stracić równowagę. Możesz również mieć nagłe zawroty głowy lub utratę koordynacji ruchowej.

Kiedy wezwać karetkę

Zasięgnij natychmiastowej pomocy lekarskiej, jeśli zauważysz jakiegokolwiek objawy udaru, nawet jeśli wydają się pojawiać i mijać lub całkowicie znikają.

Jeśli podejrzewasz, że ktoś w Twojej obecności może mieć udar, działaj szybko i sprawdź:

- **U** – utrudniona mowa. Poproś o powtórzenie prostej frazy. Czy mowa jest niewyraźna lub dziwna?
- **D** – dłoń opadnięta. Poproś osobę, aby podniosła obie ręce. Czy jedna ręka opada w dół? A może nie może podnieść jednej ręki?
- **A** – asymetria ust. Poproś tę osobę, aby się uśmiechnęła. Czy opadnie jedna strona twarzy?
- **R** – rozmazane widzenie. Spytaj, czy widzi wyraźnie.

Najważniejszy jest czas. Jeśli zaobserwujesz którykolwiek z tych objawów, natychmiast zadzwoń pod numer alarmowy **112** lub na pogotowie ratunkowe: **999**.

Nie czekaj, czy objawy ustaną. Liczy się każda minuta. Im dłużej udar pozostaje nieleczony, tym większe jest ryzyko uszkodzenia mózgu i niepełnosprawności.

Skutki udaru

Udary mają bardzo różne konsekwencje. Zależy to od tego, jak rozległy region mózgu został dotknięty i jakie on funkcje kontroluje. Po udarze niektóre osoby mogą mieć problemy z mówieniem lub pisanem (afazja) oraz problemy z pamięcią. Mogą również mieć mniejszy lub bardziej znaczny paraliż ciała.

Kiedy komórki nerwowe są pozbawione tlenu, nawet

przez kilka minut, umierają i nigdy się nie zregenerują. Jednak mózg ma pewną zdolność adaptacyjną. Zdrowe komórki nerwowe czasami potrafią przejąć funkcje martwych komórek, jeśli są stymulowane przez różne ćwiczenia.

Przyczyny udarów

Do najczęstszych przyczyn udaru należą:

- miażdżyca, czyli tworzenie się płytek lipidowych na ścianie naczyń krwionośnych
- wysokie ciśnienie krwi. Z biegiem czasu nieprawidłowe ciśnienie wywierane przez krew na ścianę naczyń krwionośnych może spowodować ich pęknięcie. Pęknięcie tętnicy w mózgu może być spowodowane także przez obecność tętniaka.
- Nie zawsze jest możliwe określenie dokładnej przyczyny udaru mózgu. Ważne jest jednak, aby lekarze jej szukali, aby zmniejszyć ryzyko nawrotu. Na ryzyko wystąpienia udaru wpływają także następujące czynniki:
 - wysoki poziom cholesterolu LDL (skrót od angielskiego terminu lipoproteiny o niskiej gęstości, zwanego „złym cholesterolem”) lub trójglicerydów przyczynia się do miażdżycy i stwardnienia tętnic
 - dyslipidemia, choroba powodująca zaburzenia gospodarki lipidowej (nieprawidłowy stosunek apolipoprotein B do A1; wskaźnik ApoB/ApoA1)
 - palenie, które przyczynia się do miażdżycy. Ponadto nikotyna podnosi ciśnienie krwi, a tlenek węgla obecny w dymie papierosowym zmniejsza ilość tlenu docierającego do mózgu
 - otyłość
 - nieodpowiednia dieta
 - brak aktywności fizycznej
 - chroniczny stres
 - nadmiar alkoholu lub używanie narkotyków
 - przyjmowanie doustnych środków antykoncepcyjnych, szczególnie w przypadku kobiet zagrożonych i mających powyżej 35 lat
 - cukrzyca – przyczynia się do miażdżycy i zmniejsza zdolność organizmu do rozpuszczania zakrzepów

• choroby serca – podatne na udar są osoby z problemami z sercem (nieprawidłowości zastawek serca, niewydolność serca lub zaburzenia rytmu serca) oraz osoby, które niedawno przeszły zawał mięśnia sercowego. Migotanie przedsionków, forma arytmii serca, jest szczególnie niebezpieczne, ponieważ powoduje zastój krwi w sercu. Powoduje to tworzenie się skrzepów krwi. Jeśli te skrzepy przemieszczą się do tętnic mózgu, mogą spowodować udar

- bezdech senny może powodować wzrost ciśnienia krwi i przyczyniać się do powstawania zakrzepów
- migreny z aurą.

Uważać powinny wszystkie osoby, których bliscy krewni mieli udar.

Zapobieganie udarowi

Większości udarów można zapobiec poprzez zmianę stylu życia.

Zasady zdrowego stylu życia:

- nie pal
- unikaj nadmiaru alkoholu
- znajdź sposób na podjęcie codziennej aktywności fizycznej
- utrzymuj zdrową wagę
- dokonuj dobrych wyborów żywieniowych: dieta wpływa na kilka czynników ryzyka udaru mózgu. Ogranicz sól (mniej niż 1,2 g dziennie) i jedz dużo owoców, warzyw, orzechów, nasion, produktów pełnoziarnistych i innych, bogatych w potas
- w razie potrzeby zmień metodę antykoncepcji. Kobiety powyżej 35 roku życia, które przyjmują pigułki antykoncepcyjne i są uważane za zagrożone (ponieważ palą lub mają wysokie ciśnienie krwi), powinny wybrać inną metodę antykoncepcji
- monitoruj ciśnienie krwi, a jeśli masz nadciśnienie, bierz leki. Jest to najważniejszy czynnik ryzyka, który należy kontrolować
- regularnie sprawdzaj poziom lipidów we krwi i działaj, jeśli wyniki nie są dobre
- sprawdzaj poziom cukru we krwi, aby zapobiec cukrzycy. Jeśli masz cukrzycę, kontroluj poziom cukru we krwi
- lecz choroby serca. Natychmiast skontaktuj się z lekarzem, jeśli masz wyjątkowo szybkie lub nieregularne bicie serca.

Leczenie udaru

Jeśli tętnica jest zablokowana i pojawia się ryzyko nieodwracalnego uszkodzenia mózgu, podawany jest lek, który pomaga szybko rozpuścić skrzepy (w ciągu godziny lub dwóch). Aby był on skuteczny, trzeba go podać dożylnie w ciągu 3 do 4,5 godziny po udarze.

Kilka godzin po udarze krwotocznym często podaje się leki przeciwzakrzepowe lub przeciwplatekcyjne. Pomaga to zapobiegać tworzeniu się nowych zakrzepów w tętnicach lub powiększaniu się skrzepów. Gdy udar ustabilizuje się, lekarz zwykle sugeruje stosowanie lżejszych leków, takich jak aspiryna, codziennie przez dłuższy czas.

W zależności od typu udaru i stanu zdrowia pacjenta lekarz dobiera odpowiednie leki, które należy brać z uwagi na przyczynę udaru i po to, by wspomóc rehabilitację.

Gdy udar ustabilizuje się, przeprowadzane są badania, aby dowiedzieć się, czy inne tętnice nie są także zatkane z powodu miażdżycy. Może się okazać, że konieczna jest operacja np. endarterektomia czyli oczyszczenie tętnicy szyjnej z blaszek miażdżycowych, angioplastyka, umieszczenie balonika lub stentu w tętnicy, a w skrajnych przypadkach nawet operacja mózgu. Po udarze w większości wypadków potrzebna jest re-

UDAR MÓZGU: DOBRE PRAKTYKI POSTĘPOWANIA Z PACJENTEM

POSTĘPOWANIE DYSPOZYTORÓW MEDYCZNYCH

01 | Zbierz wywiad medyczny

- ▶ ustal od kiedy występują objawy wskazujące na podejrzenie udaru mózgu lub
- ▶ ustal kiedy pacjent po raz ostatni widziany był bez tych objawów

02 | Zadysponuj zespół ratownictwa medycznego

Do pacjenta z podejrzeniem udaru mózgu zadysponuj zespół ratownictwa medycznego, który najszybciej dotrze do miejsca zdarzenia. Rozważ zadysponowanie lotniczego zespołu ratownictwa medycznego.

JEŚLI OBJAWY, WSKAZUJĄCE NA UDAR MÓZGU, WYSTĘPUJĄ KRÓCEJ NIŻ 4,5 GODZINY ZAWSZE NADAJ 1 KOD PILNOŚCI

03 | Powiadom oddział udarowy

W przypadku transportu pacjenta przez zespół ratownictwa medycznego do oddziału udarowego, powiadom telefonicznie lekarza dyżurnego tego oddziału.

POSTĘPOWANIE ZESPOŁÓW RATOWNICTWA MEDYCZNEGO

01 | Ustal dokładny czas od wystąpienia objawów udaru mózgu

- A - drogi oddechowe
- B - oddech
- C - krążenie
- D - ocena zaburzeń świadomości
- E - dalsze badanie pacjenta

02 | Wykonaj badanie ABCDE

- F - asymetria twarzy, niedowład lub porażenie mięśni po jednej stronie twarzy
- A - niedowład lub porażenie połowicze kończyn górnych lub dolnych
- S - zaburzenia mowy: mowa bełkotliwa, niezrozumiała, afazja
- T - czas od wystąpienia objawów

03 | Oceń stan neurologiczny pacjenta w skali FAST

CZY U PACJENTA WYSTĘPUJE PODEJRZENIE UDARU MÓZGU?

TAK

- Wykonaj dwa dostępy dożylnie.
- Oznacz poziom glikemii.
- Chorym z poziomem SaO₂ < 95% podaj donosowo tlen 4-6 l/min.
- Jeśli pacjent ma napad drgawkowy, podaj standardowe leki przeciwdrgawkowe szybko działające.
- Nie obniżaj ciśnienia tętniczego krwi bez konsultacji telefonicznej z lekarzem neurologiem z oddziału udarowego.
- Nie podawaj insuliny.
- Poinformuj dyspozytora medycznego o transporcie pacjenta do oddziału udarowego.
- Pilnie przetransportuj pacjenta do szpitala z oddziałem udarowym. Rozważ wezwanie lotniczego zespołu ratownictwa medycznego.

NIE

- ▶ Jeśli nie wymaga pomocy medycznej pozostaw pacjenta na miejscu zdarzenia.
- ▶ Jeśli pacjent jest w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, przetransportuj go do najbliższego szpitalnego oddziału ratunkowego lub do izby przyjęć.
- ▶ Jeśli pacjent jest w stanie, który wymaga transportu do wyspecjalizowanego szpitala, przetransportuj pacjenta bezpośrednio do właściwej jednostki.

habilitacja. Ma ona na celu wyszkolenie komórek nerwowych nienaruszonej części mózgu do wykonywania funkcji, które przed udarem były zadaniem innych komórek nerwowych.

Liczba chorych w Polsce

Okolo 1,1 miliona mieszkańców Europy doświadcza udaru każdego roku, z czego udar niedokrwienny stanowi ok. 80% wszystkich przypadków. Z roku na rok rośnie liczba osób, których udar dotyka w coraz młodszych wiekach.

Tymczasem według danych Narodowego Funduszu Zdrowia w Polsce w okresie 2013–2018 spadła liczba pacjentów hospitalizowanych z powodu udaru niedokrwiennego mózgu o 7,6% (z 75,7 tys. do 70,7 tys.). Inaczej niż na świecie, bo globalnie liczba udarów niedokrwiennych nieustannie wzrasta.

Co ważne, coraz więcej osób po udarze w Polsce trafia na specjalistyczny oddział. Spośród 73,8 tys. osób, które trafiły do szpitala, 72% trafiło na jeden z oddziałów udarowych. Na tych oddziałach odnotowano śmiertelność niższą niż na innych oddziałach. NFZ porównał zarówno liczbę zgonów wewnątrzszpitalnych liczonych 30. i 90. dnia od daty przyjęcia do szpitala, jak i pozaszpitalnych, liczonych rok od zdarzenia. Śmiertelność dla 90 dni od hospitalizacji w skali całej Polski wyniosła 21,9%, przy czym w przypadku oddziałów udarowych — 15%, a pozostałych — 39,2%. 30% pacjentów nie przeżywa roku od mo-

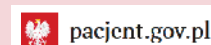
mentu przyjęcia do szpitala z powodu udaru. Podobnie jak w przypadku śmiertelności szpitalnej najniższą śmiertelnością cechują się oddziały udarowe — 24,3%.

Jedną z potencjalnych przyczyn takiego zjawiska jest stan, w jakim pacjent trafił do szpitala. Dlatego, tak bardzo istotne jest skracanie czasu od wystąpienia pierwszych objawów udaru do rozpoczęcia leczenia.

Bibliografia: NFZ o zdrowiu. Udar niedokrwienny mózgu, Warszawa 2019, opracowanie do ściągnięcia: <https://zdrowedane.nfz.gov.pl/course/view.php?id=44>

Źródło: www.pacjent.gov.pl/zapobiegaj/niespodziewany-udar

Na pacjent.gov.pl znajdziesz informacje, jak działa system ochrony zdrowia, jak załatwić sprawy związane ze zdrowiem, porady dotyczące profilaktyki zdrowotnej, diet, a także serwis informacyjny o koronawirusie. Przez tę stronę można zapisać się na szczepienie przeciw COVID-19 (aktualnie dotyczy to osób 70+) lub zgłosić chęć zaszczepienia się. Strona umożliwiła załogowanie się na Internetowe Konto Pacjenta (IKP), które ma każdy obywatel z PESEL-em. IKP zawiera dokumentację medyczną (e-recepty, e-skierowania, e-zwolnienia itp.) oraz umożliwia załatwianie online szeregu spraw związanych z opieką zdrowotną.

Odmiany kukurydzy w doświadczeniach PDO

Jednym z warunków decydujących o opłacalności uprawy kukurydzy jest właściwy dobór odmiany. W Krajowym Rejestrze (KR) znajduje się ponad 230 odmian kukurydzy. Odmiany zgłoszone do KR deklarowane są jako przydatne do uprawy na ziarno, na kiszonkę lub na oba kierunki użytkowania. COBORU publikuje także wyniki plonowania odmian w doświadczeniach rozpoznawczych, które nie są wpisane do Krajowego rejestru w Polsce, ale znajdują się we Wspólnotowym katalogu odmian roślin rolniczych (CCA), zostały zgłoszone przez zainteresowane firmy i znajdują się w ich ofercie.

Odmiany tego gatunku wykazują znaczne zróżnicowanie cech rolniczych i użytkowych, dlatego też przed dokonaniem wyboru warto zapoznać się z wynikami plonowania odmian. W województwie łódzkim w 2020 roku w doświadczeniach Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego (PDO) badano odmiany mieszańcowe kukurydzy użytkowanej na ziarno i na kiszonkę. Testowane odmiany podzielono na 3 grupy: wczesne, średniowczesne i średniopóźne. W doświadczeniach z kukurydzą kiszonkową badano 5 odmian z grupy wczesnej, 11 odmian średniowczesnych i 9 odmian średniopóźnych. Dla odmian wczesnych średni plon wynosił 58,6 t/ha, dla średniowczesnych 56,8 t/ha i średniopóźnych 67,1 t/ha. Zestawione wyniki plonowania dla odmian kukurydzy kiszonkowej z doświadczeń założonych w SDOO Sulejów, ZDOO Masłowice i ZDOO Kawęczyn przedstawia wykres 1.

Najlepiej plonującą odmianą wczesną była odmiana Tipico, w grupie średniowczesnej wysokie plony uzyskały odmiany: Brigado oraz ES Watson, natomiast w grupie średniopóźnej wyróżniły się odmiany: Clementeen, Baobi CS i P 0725.

Przy wyborze odmiany przeznaczonej na ziarno powinniśmy kierować się nie tylko odpowiednią wczesnością, wysokością i stabilnością plonowania, ale także odpornością na patogeny, suszę oraz wyleganie. W doświadczeniach na ziarno analizie poddano 21 odmian wczesnych, 22 odmiany średniowczesne oraz 9 odmian średniopóźnych. Dla kukurydzy ziarnowej ze wszystkich trzech grup wczesności wyniki pochodzą z SDOO Sulejów, ZDOO Masłowice i ZDOO Lućmier. Plonowanie poszczególnych odmian przedstawia wykres 2. Wielkość zebranych plonów ziarna była największa w Masłowicach i wynosiła dla grupy wczesnej 13,9 t/ha, dla grupy odmian średniowczesnych 15,5 t/ha oraz grupy średniopóźnej 15,5 t/ha. We wszystkich lokalizacjach dobrze plonującymi odmianami wczesnymi były MAS 11K i RGT Bernaxx, w grupie odmian średniowczesnych wysokie plony uzyskały odmiany: ES Inventive, Henley, i Grigri CS, natomiast w grupie średniopóźnej dobrym plonowaniem wyróżniły się odmiany ES Faraday oraz ES Hatrick. Przedstawione wyniki mogą być pomocne przy podjęciu decyzji o wyborze odmiany kukurydzy uprawianej na ziarno.

Plonowanie kukurydzy było zróżnicowane i zależa-

ło między innymi od odmiany, grupy użytkowania, warunków pogodowych i glebowych.

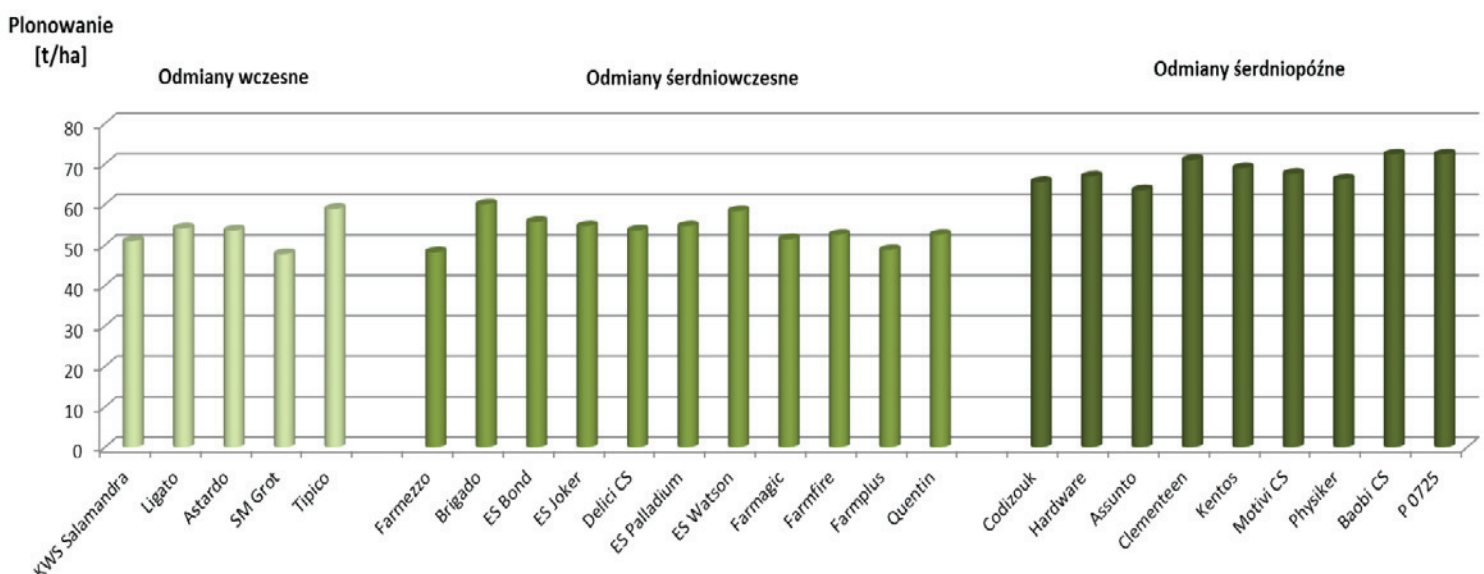
Prezentowane wyniki będą analizowane przez Wojewódzki Zespół PDO, na przełomie stycznia i lutego zostanie podjęta decyzja o aktualizacji Listy Odmian Zalecanych do uprawy na terenie województwa łódzkiego na 2021 rok. Lista zostanie opublikowana m.in. na stronie internetowej www.sulejow.coboru.gov.pl

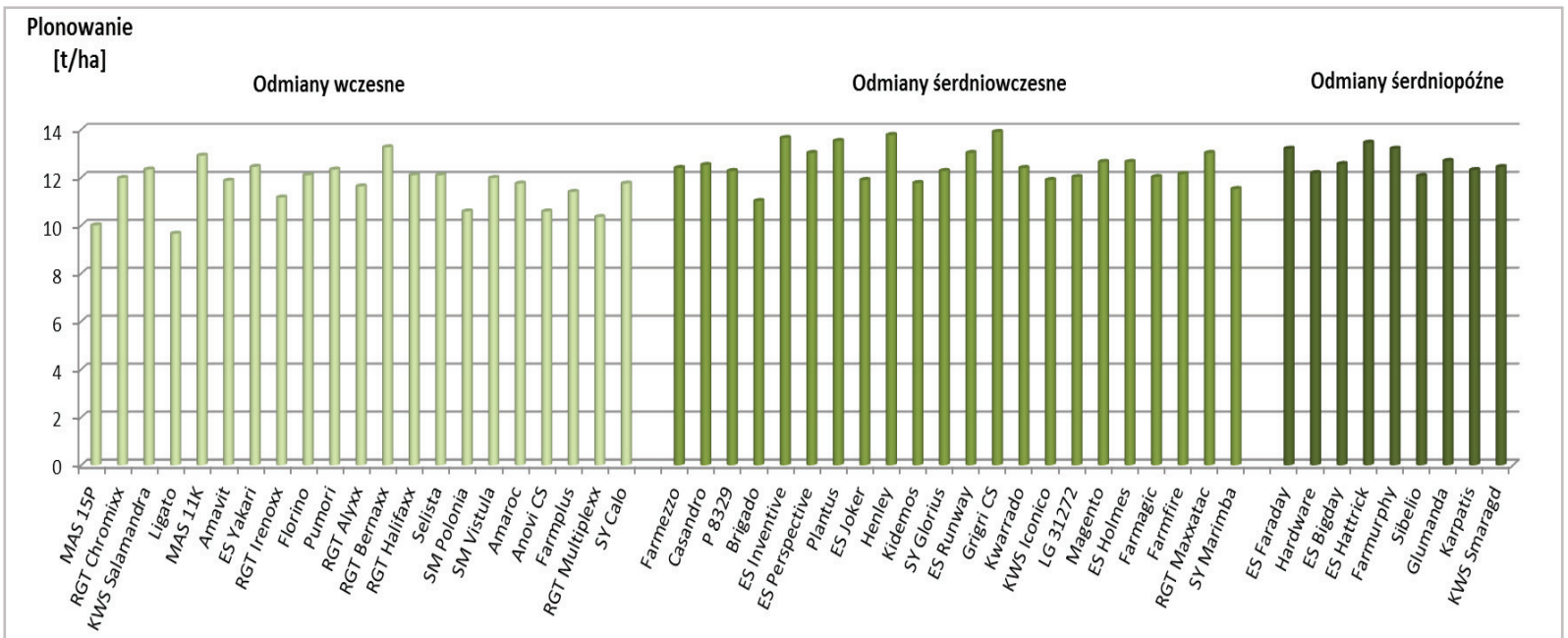
Na podstawie wyników z lat poprzednich Łódzki Zespół PDO w styczniu 2020 roku podjął decyzję o utworzeniu LOZ na 2020 rok. Zadaniem LOZ jest ułatwienie rolnikom wyboru odmiany najbardziej dostosowanej do lokalnych warunków gospodarowania. **Dzięki współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Łódzkiego i Izłą Rolniczą Województwa Łódzkiego w zakresie realizacji programu PDO użytkownicy odmian mają dostęp do bezpłatnej, wiarygodnej i obiektywnej informacji o odmianach.**

Odmiany kukurydzy charakteryzują się zróżnicowaniem cech rolniczych, dlatego warto przed podjęciem decyzji o wyborze odmiany zapoznać się z ich charakterystyką oraz wybrać odmianę odpowiednią do warunków glebowych i klimatycznych w gospodarstwie:

Agro Fides odmiana mieszańcowa dwuliniowa (SC); wczesna, FAO 230; przydatna do uprawy na ziarno. Plon ziarna duży. Udział rdzenia w masie kolby nieco powyżej średniego. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji

Wykres 1. Plonowanie kukurydzy użytkowanej na kiszonkę w doświadczeniach PDO. Rok zbioru: 2020

średni. Rośliny dość niskie, o dużej odporności na wyleganie. Odporność na głównię łodyg – dość duża, na fuzariozę i głównię kolb – średnia, na fuzariozę łodyg – dość mała; na omacnicę prosowiankę – średnia. W fazie dojrzałego ziarna, liście częściowo pozostają zielone.

średni, FAO 240-250. Typ ziarna pośredni pomiędzy szklistym i zębokształtnym. Plon ziarna duży. Udział rdzenia w masie kolby nieco powyżej średniego. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji średni. Rośliny wysokie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Odporność na

fuzariozę – średnia. W fazie dojrzałego ziarna, liście częściowo pozostają zielone.

ES Faraday odmiana dwuliniowa (SC), przeznaczona do uprawy na ziarno, średniopóźna, FAO 260. Ziarno typu dent. Plon ziarna bardzo duży. Udział ziarna w masie kolby większy. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji średni. Rośliny dość wysokie o średniej odporności na wyleganie. Odporność na fuzariozę łodyg dość duża, na fuzariozę kolb dość mała, na głównię łodyg – dość duża, na głównię kolb – średnia; na omacnicę prosowiankę – średnia. Po dojrzeniu ziarna, liście częściowo pozostają zielone.

Ligato odmiana dwuliniowa (SC), przeznaczona do uprawy na kiszonkę, wczesna, FAO 230. Plon ogólny suchej masy duży, plon suchej masy kolb średni, plon świeżej masy dość duży. Plon jednostek pokarmowych, struktura plonu i wskaźnik koncentracji energii średnie. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji średni. Rośliny wysokie. Odporność na głównię kukurydzy na kolbach poniżej średniej, na łodygach dość duża. Strawność roślin średnia.

Brigado odmiana dwuliniowa (SC), przeznaczona do uprawy na kiszonkę, średniowczesna, FAO 250. Plon ogólny suchej masy bardzo duży, plon suchej masy kolb i plon świeżej masy duży. Plon jednostek pokarmowych bardzo duży, struktura plonu i wskaźnik koncentracji energii poniżej średniego. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji średni. Rośliny wysokie. Odporność na głównię kukurydzy na kolbach i łodygach poniżej średniej. Strawność roślin średnia.

SM Piast odmiana trójliniowa (TC), przeznaczona do uprawy na kiszonkę, średniopóźna, FAO 280. Plon ogólny suchej masy i plon świeżej masy bardzo duży. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji średni. Rośliny dość wysokie. Odporność na głównię kukurydzy na kolbach i łodygach duża. Strawność roślin zła.

Walterino KWS odmiana dwuliniowa (SC), przeznaczona do uprawy na kiszonkę, średniopóźna, FAO 260. Plon ogólny suchej masy i plon suchej masy kolb bardzo duży, plon świeżej masy duży. Plon jednostek pokarmowych bardzo duży, struktura plonu korzystna, wskaźnik koncentracji energii powyżej średniego. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji dobry. Wysokość roślin średnia. Odporność na głównię kukurydzy na kolbach – średnia, na głównię kukurydzy na łodygach – dość mała. Strawność roślin dobra.

Lista odmian zaleczanych do uprawy na 2020 rok (LOZ):

Kukurydza – użytkowanie na ziarno		Kukurydza – użytkowanie na kiszonkę	
1. Agro Fides	5. Farmezzo	1. Ligato	
2. RGT Metropolixx	6. Plantus	2. Brigado	
3. SM Pomerania	7. ES Faraday	3. SM Piast	
4. Casandro		4. Walterinio KWS	

RGT Metropolixx odmiana trójliniowa (TC), przeznaczona do uprawy na ziarno, wczesna, FAO 230. Typ ziarna pośredni pomiędzy szklistym i zębokształtnym. Plon ziarna duży do bardzo dużego. Udział ziarna w masie kolb większy. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji średni. Rośliny dość wysokie, o średniej odporności na wyleganie. Odporność na fuzariozę i głównię łodyg – średnia, na głównię i fuzariozę kolb – dość duża; na omacnicę prosowiankę – średnia. W fazie dojrzałego ziarna, liście częściowo pozostają zielone.

SM Pomerania odmiana trójliniowa (TC), przeznaczona do uprawy na ziarno, wczesna, FAO 200. Typ ziarna pośredni pomiędzy szklistym i zębokształtnym. Plon ziarna poniżej średniej. Udział ziarna w masie kolb średni. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji średni. Rośliny wysokie, o dość dużej odporności na wyleganie. Odporność na fuzariozę łodyg i kolb oraz głównię łodyg dość duża, na głównię kolb – średnia; na omacnicę prosowiankę średnia. W fazie dojrzałego ziarna, liście częściowo pozostają zielone.

Casandro odmiana mieszańcowa trójliniowa (TC), przeznaczona do uprawy na ziarno, średniowcze-

na, FAO 240-250. Typ ziarna pośredni pomiędzy szklistym i zębokształtnym. Plon ziarna duży. Udział rdzenia w masie kolby nieco powyżej średniego. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji średni. Rośliny wysokie, o przeciętnej odporności na wyleganie. Odporność na

fuzariozę – średnia. W okresie dojrzenia ziarna liście i łodygi zasychają.
Farmezzo odmiana dwuliniowa (SC), przeznaczona do uprawy na ziarno oraz na kiszonkę, średniowczesna, FAO 250. Typ ziarna pośredni pomiędzy szklistym i zębokształtnym. Plon ziarna duży. Udział rdzenia w masie kolby nieco powyżej średniego. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji średni. Rośliny średniej wielkości, o przeciętnej odporności na wyleganie. Odporność na głównię łodyg – duża, na głównię kukurydzy na kolbach – dość duża, na fuzariozę – średnia; na omacnicę prosowiankę – średnia. Po dojrzeniu ziarna liście i łodygi zasychają.

Plantus odmiana dwuliniowa (SC), przeznaczona do uprawy na ziarno, średniowczesna, FAO 250. Ziarno typu pośredniego pomiędzy szklistym i zębokształtnym. Plon ziarna bardzo duży. Udział ziarna w masie kolb średni. Wigor roślin w początkowej fazie wegetacji średni. Rośliny dość niskie, o średniej odporności na wyleganie. Odporność na fuzariozę łodyg dość duża, na fuzariozę kolb średnia, na głównię łodyg i kolb – śred-

Środowiskowe czy zakaźne zapalenia wymienia?

Sposoby działania zależne od podłoża zakażeń

Zapalenie wymienia u krów jest reakcją obronną organizmu na wnikięcie bakterii do gruczołu mlekowego. Zazwyczaj zapalenia powodowane są bakteriami, które dostają się do wymienia przez kanał strzykowy. Czynniki bakteryjne możemy dzielić na wiele grup, ale z praktycznego punktu widzenia warto zawsze określić, czy mastitis w naszym gospodarstwie powodują bakterie z grupy zakaźnej czy środowiskowej. Wiedza ta jest nam niezwykle przydatna przy ustalaniu działań zapobiegających mastitis. W latach 60 ubiegłego wieku większość problemów związanych z jakością mleka powodowały bakterie zakaźne. W tym czasie został również wprowadzony klasyczny program kontroli mastitis. Pierwotnie obejmował on 5 elementów (dipping podojowy, konserwację sprzętu udojowego, terapię zapaleń w laktacji, terapię zapaleń podklinicznych w zasuszeniu i brakowanie krów chronicznie chorych). Rozpropagowanie tego planu pozwoliło w znacznym stopniu ograniczyć zapalenia powodowane bakteriami zakaźnymi, niestety nie przyniosło oczekiwanych efektów w przypadku zapaleń wymienia o podłożu środowiskowym. Dlatego w przeciągu ostatnich kilkudziesięciu lat stonkowo wzrosła ilość zapaleń o podłożu środowiskowym. Z tego względu klasyczne programy zapobiegawcze zostały w ostatnich latach wzbogacone o nowoczesne narzędzia, jaki są między innymi szczepienia przeciwko mastitis.

Bakterie środowiskowe żyją w środowisku krowy – w ściółce, ziemi, wodzie czy oborniku. Dostają się na strzyki krowy najczęściej podczas odpoczynku na legowiskach. Następnie podczas pierwszych minut doju są one wprowadzane do wnętrza gruczołu mlekowego. Po krótkim czasie zaczynają się w wymieniu namnażać. Jednak wewnątrz gruczołu nie jest dla nich optymalnym środowiskiem, co powoduje, że w krótkim czasie (48-72h) zaczynają obumierać i doprowadzają do zapaleń klinicznych wymienia – często z silnymi objawami (np. colimastitis) spowodowanymi toksynami wydostającymi się z obumierających bakterii. W konsekwencji może dochodzić do znaczącego spadku produkcji mlecznej, zalegań lub nawet zgonów. Innym typem bakterii środowiskowej jest *Streptococcus uberis* – bakteria, która również wywodzi się ze środowiska, ale dzięki pewnym umiejętnościom (czynnikiem zjadliwości) potrafi przetrwać w wymieniu nawet do 180 dni. Powodując w tym czasie frustrujące, nawracające zapalenia wymienia. Aby uniknąć zapaleń na tle bakterii pochodzenia środowiskowego należy zadbać o higienę strzyków przed dojem. Musimy w tym wypadku zacząć od utrzymania legowisk. Ściółki organiczne, takie jak słoma, separat czy trociny sprzyjają rozwojowi bakterii. Szczególne jak nie są odpowiednio utrzymane. Wilgotność tych ściółek ma również ogromne znaczenia, ponieważ bakterie do namnażania wolą środowisko wilgotne. Jeśli używamy słomy lub trocin, to możemy osuszać je za pomocą preparatów na bazie wapnia. Dodatkowo preparaty te zmieniają pH ściółki, co utrudnia bakteriom rozwój. Jeśli używamy separatu, powinniśmy dbać o jego wilgotność – możemy kontrolować % suchej masy separatu i ilość bakterii w nim występujących (w celu określenia ilości bakterii wysyłamy próbkę separatu

do laboratorium). Jeśli używamy materacy gumowych, to również powinniśmy dbać o czystość ich powierzchni.

Kolejnym krokiem zapobiegającym zakażeniom bakteriami środowiskowymi jest dezynfekcja przedudojowa. Czym więcej bakterii usuniemy ze strzyków przed dojem, tym mniejsza szansa, że dostaną się one do wymienia podczas doju. Najlepszym sposobem na zabicie bakterii występujących na strzykach jest pianka dezynfekcyjna. Jeśli problemem w stadzie są właśnie bakterie środowiskowe, to powinniśmy zastosować silniejsze środki – oparte najlepiej na dwutlenku chloru. Każda pianka powinna zostać nałożona na przynajmniej 30 sekund – taki okres potrzebny jest do unieszkodliwienia bakterii. Przed podłączeniem automatów udojowych należy oczyścić i osuszyć strzyki, zwracając szczególną uwagę na okolicę ujścia kanałów strzykowych. Nie powinniśmy używać wody do mycia wymienia przed dojem. Brudna woda podczas doju ścieka do kubków udojowych a stamtąd bardzo często przedostaje się do wnętrza gruczołu. Aby mleko nie cofało się do wymienia podczas doju powinno się kontrolować sprawność systemu udojowego. Szczególnie ważna jest tutaj stabilność podciśnienia. Na stabilność duży wpływ ma wydajność pompy i prawidłowe funkcjonowanie regulatora podciśnienia. Jeśli system działa sprawnie, podciśnienie nie powinno wahać się o więcej niż 2 kpa. Aby to sprawdzić można obserwować wskazówkę sprawnego wakuometru podczas podłączania krów do doju (kiedy powietrze zasysane jest do systemu przez kubki udojowe). Kolejnym elementem ograniczającym zapalenia środowiskowe są szczepienia ochronne stada. W związku z tym, że bakterii takich jak *E. coli*, *Strep. uberis* czy *Klebsiella* spp. nie jesteśmy w stanie usunąć ze środowiska krów powinniśmy nauczyć je odporności jeszcze przed pierwszym wycieleniem. Szczepienia przeciwko *Strep. uberis* pomagają znacząco ograniczyć ilość występujących zapaleń oraz niwelują powstawanie frustrujących nawrotów choroby. Dzięki szczepieniom można ograniczyć o blisko 60% zużycie antybiotyków w terapii mastitis. Dodatkową zaletą jest ograniczenie nakładów pracy związanych z obsługą krów chorych. Wielu hodowców ten fakt ceni sobie szczególnie wysoko.

W przypadku zapaleń na tle *E. coli* główną zaletą szczepień jest znaczące ograniczenie intensywności objawów klinicznych. W stadach szczepionych zredukowane do minimum są ostre zapalenia wymienia, zalegania czy konieczność brakowania ze względu na ostre postaci mastitis. Krowy szybciej się leczą i wracają do produkcji w krótkim czasie. Nowoczesne, komercyjne szczepionki cechują się wysoką skutecznością w większości stad – jest to zasługa specjalnie dobranych antygenów szczepionkowych, które dają heterologiczną (działającą na większość szczepów) odporność przed tymi bakteriami. Niestety nie można powiedzieć tego samego o preparatach przestarzałych czy autoszczepionkach, które w składzie mają pojedyncze szczepy określonych bakterii. Nie są one w stanie zapewnić kompleksowej odporności, ponieważ w przypadku bakterii środowiskowych, każda krowa w stadzie może mieć w wymieniu inny szczep bakterii.

Bakterie zakaźne z kolei, to takie, które żyją na skórze lub błonach śluzowych zwierząt i ludzi. Przenoszą się z krowy na krowę głównie podczas doju. Najczęściej spotykanym przedstawicielem tej grupy bakterii jest gronkowiec złocisty. Bakterie te odpowiadają w znacznym stopniu za wzrost ilości komórek somatycznych w mleku zbiorczym i za zapalenia kliniczne umiarkowanej intensywności. Infekcje gronkowcowe, jeśli nie zostaną wyleczone od razu, to mogą trwać wiele lat – pogarszając znacząco jakość produkowanego mleka. Gronkowce mają zdolność tworzenia biofilmu, który nie pozwala komórkom somatycznym czy antybiotykowi na unieszkodliwienie bakterii. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu się bakterii w stadzie należy zadbać o odporność krów, higienę doju i ponownie – sprawność i czystość sprzętu udojowego.

W walce z zapaleniami gronkowcowymi duże znaczenie ma szczepienie ochronne. Dzięki takiej profilaktyce, chore krowy wysiewają znacznie mniej komórek bakteryjnych do mleka, przez co zmniejsza się ilość krów ulegających infekcji. Dodatkowo u krów szczepionych przeciwko gronkowcowi złocistemu nie wytwarza się dookoła kolonii bakteryjnych biofilm, dzięki czemu krowy takie dużo łatwiej się leczą i zazwyczaj nie powstają u nich długotrwałe infekcje.

W związku z tym, że jedna krowa z „gronkowcem w wymieniu” może zakażać aż 8 kolejnych krów, samo szczepienie nie jest w stanie zablokować całkowicie rozprzestrzeniania bakterii. Aby zablokować drogę transmisji bakterii należy zadbać o wysoką higienę podczas doju. W związku z tym, że gronkowce mają zdolność przytwierdzania się do skóry dłoni – powinniśmy doić krowy w rękawiczkach lateksowych lub nitylowych. Kubki do dezynfekcji przedudojowej powinny być czyszczone po każdym doju. Wielorazowe ręczniki powinny zostać zmienione na ręcznik papierowy z założeniem, że każda krowa wycierana jest świeżą porcją papieru. Po doju powinno się stosować silną dezynfekcję (również opartą na jodzie lub chlorze). Dobrym sposobem jest również płukanie gum strzykowych dezynfekantem pomiędzy dojem kolejnych krów. Często stosowaną praktyką jest separowanie krów chronicznie chorych. W oborach uwięzowych nie stanowi to dużego problemu. Krowy zakażone bakteriami zakaźnymi możemy ustawić na końcu obory i doić je, jako ostatnie.

W oborach wolnostanowiskowych, musimy wydzielić jedną grupę dla krów z takim zapaleniem. W walce z bakteriami zakaźnymi konieczna jest determinacja i konsekwencja w działaniu. Rozwiązanie problemu zazwyczaj trwa dłużej niż w przypadku bakterii środowiskowych.

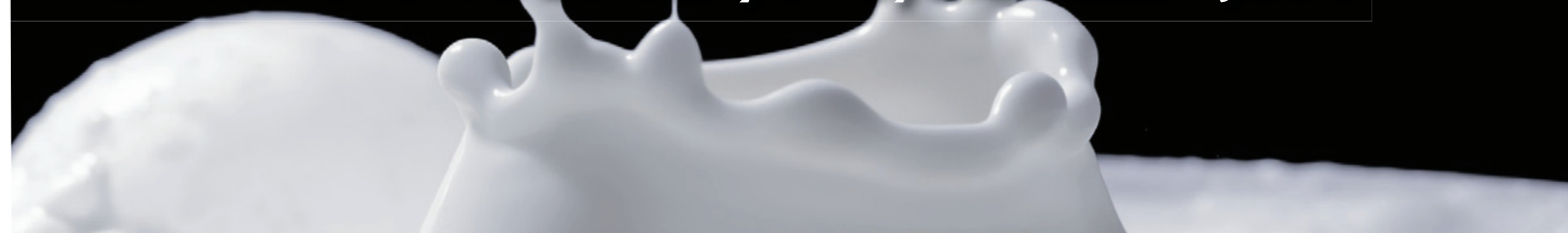
W przypadku wprowadzania działań mających na celu poprawę jakości produkowanego mleka niezwykle ważne jest prowadzenie dokumentacji dotyczącej zapaleń i komórek somatycznych. Tylko porównując wyniki przed wprowadzeniem zmian i po nich możemy określić zwrot z inwestycji jakim jest wprowadzanie prewencji i profilaktyki zapaleń wymienia.

lek.wet. Wojciech Ptak

Przychodnia weterynaryjna Animal Care

57-300 Kłodzko, ul. Lutycka 3

Wykorzystanie mleka w kontroli chorób zakaźnych bydła - dziś i jutro

Postęp, jaki nastąpił w hodowli zwierząt, a szczególnie w doskonaleniu ras bydła mlecznego, który nastąpił w XX wieku był powiązany z postępowaniem w wielu dziedzinach naszego życia, w tym min. w rolnictwie, technologii produkcji i przechowywania pasz oraz w żywieniu i rozpoznawaniu chorób u zwierząt, czyli w diagnostyce chorób niezakaźnych i zakaźnych. Ostatni z wymienionych punktów od lat 70-tych ulegał znacznemu udoskonaleniu, dzięki czemu jest on dziś podstawą w programach kontroli i zwalczania chorób zakaźnych u bydła. U innych gatunków zwierząt od lat promuje się różne modele monitorowania chorób, jak np.: u świń badanie pasków nasączonych ich śliną. Także u ludzi kierunek rozwoju diagnostyki klinicznej ma na celu wykorzystanie takiego materiału do badań, który będzie łatwy do pozyskania i wiarygodny, co do uzyskanego wyniku.

U bydła wykorzystanie mleka, jako materiału diagnostycznego jest możliwe obecnie na dwóch płaszczyznach, pierwsza to wykrycie w badanym materiale swoistych przeciwciał skierowanych przeciwko konkretnym drobnoustrojom, jak np.: przeciwciał p/ko wirusowi Enzootycznej Białaczki Bydła (BLV), czy wirusowi BVD. Drugi kierunek wykorzystania mleka, jako materiału diagnostycznego to wykrycie w nim drobnoustroju będącego przyczyną zachorowań np. *Staphylococcus aureus* (gronkowiec złocisty) - mastitis, *Coxiella burnetii* - gorączka Q, czy wirus BVD - wirus wirusowej biegunki bydła i choroby błon śluzowych (BVD-MD). Po za wykazaniem obecności drobnoustroju możemy dziś dzięki wykorzystaniu nowych technik diagnostycznych - polimeryzacja łańcuchów kwasów nukleinowych (PCR) wykazać obecność materiału genetycznego danego drobnoustroju, niezależnie czy jest to wirus, czy bakteria.

W ostatnich latach trend związany z chorobami zakaźnymi ludzi i zwierząt zmierza do „usprawnienia” diagnostyki poprzez poprawę swoistości i czułości używanych testów diagnostycznych. Motorem tego kierunku jest postępująca globalizacja oraz zmiana spojrzenia na produkcję żywności. Przez ostatnie lata nadrzędnym kierunkiem w krajach UE było rozwiązywanie problemów gospodarczych i społecznych w kontekście zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych dla hodowli i produkcji żywności. Był to też czas na prowadzenie badań nad możliwościami i kierunkiem zastosowania nowoczesnych technik diagnostycznych w ochronie zdrowia ludzi i zwierząt. Dziś po latach doświadczeń wchodzimy w fazę transformacji, której założenia odnoszą się do wykorzystania nowoczesnych technologii cyfrowych, w tym dostępnych metod diagnozowania chorób, łagodzenia ujemnych kosztów środowiskowych związanych z prowadzeniem rolnictwa oraz uzupełnianiu braku naszej wiedzy w wykorzystaniu opracowanych technologii.

Niezależnie od naszego zaangażowania i zdobytej wiedzy choroby zakaźne stanowią wciąż zagrożenie dla zdrowia i produktywności zwierząt na poziomie krajowym i na poziomie gospodarstwa. To sprawia, że wdrożenie bezpieczeństwa biologicznego (bioasekuracja) poprzez środki zapobiegające ich wprowadzaniu i rozprzestrzenianiu się drobnoustrojów chorobotwórczych w krajach i gospodarstwach to jest dziś konieczność. Dlatego kontakt między „gośćmi” i bydłem powinien być zminimalizowany, a zwierzęta muszą być stale kontrolowane w odniesieniu do możliwości wystąpienia chorób zakaźnych. Także z powodu wspomnianej globalizacji i zwiększonej świadomości konsumentów znaczenie bezpieczeństwa biologicznego obejmuje dziś indywidualnie gospodarstwo i tym samym zwiększa się presja na kontrolę możliwości przenoszenia chorób zakaźnych między gospodarstwami. Aktualnie podobne działania prowadzone są w przemyśle na poziomie zakładu, regionu oraz kraju.

W tabeli poniżej przedstawiono ważniejsze drobnoustroje powodujące zachorowania u bydła, drogi przenoszenia oraz materiał diagnostyczny wykorzystywany do badania, w tym wykorzystanie mleka.

prof. dr hab. Krzysztof Rypula,
dr wet. Małgorzata Klimowicz-Bodys

Zakład Chorób Zakaźnych Zwierząt i Administracji Weterynaryjnej,
Wydział Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu
50-366 Wrocław, pl. Grunwaldzki 45
e-mail: krzysztof.rypula@upwr.edu.pl

Jednostka chorobowa	Drogi zakażenia	Materiał do badań
Gruźlica	Kontakt z zakażonym zwierzęciem, droga erogenna	Pobierany tylko pośmiertnie
Brucelloza	Kontakt z moczem oraz wadami płodowymi, ze środowiskiem zakażonych zwierząt	Pobierany przyżyciowo: mleko, surowica krwi oraz pośmiertnie: wody i błony płodowe
Enzootyczna białaczka bydła (EBB)	Kontakt z krwią zakażonych zwierząt	Pobierany przyżyciowo: mleko, krew i surowica krwi oraz pobierany pośmiertnie
Gorączka Q	Kontakt ze środowiskiem, w którym przebywają zakażone zwierzęta	Pobierany przyżyciowo: mleko, surowica krwi oraz pobierany pośmiertnie: wody i błony płodowe
Paratuberkuloza	Kontakt ze środowiskiem, w którym przebywają zakażone zwierzęta	Pobierany przyżyciowo: mleko, surowica krwi, kał oraz pośmiertnie: jelito grube
BVD	Kontakt z wydzielinami i wydaliniami zakażonych zwierząt	Pobierany przyżyciowo: mleko, surowica krwi, wydzieliny, fragment ucha oraz pośmiertnie: narządy wewnętrzne
IBR/IPV	Kontakt z wydzielinami z jamy nosowej zakażonych zwierząt	Pobierany przyżyciowo: mleko, surowica krwi, wydzieliny z jamy nosowej oraz pośmiertnie: płuco
Pasożyty przewodu pokarmowego: <i>Ostertagia ostertagii</i> i <i>Fasciola hepatica</i>	Kontakt ze środowiskiem, w którym przebywają zakażone zwierzęta	Pobierany przyżyciowo: mleko, surowica krwi, kał, oraz pośmiertnie: kał
Drobnoustroje zespołu BRD: <i>BRSV</i> , <i>PI-3</i> , <i>mykoplazmoza</i> , <i>korona wirus</i> , <i>Histophilus somni</i> , <i>Pasteurella multocida</i> , <i>Mannheimia haemolitic</i>	Kontakt z wydzielinami z jamy nosowej zakażonych zwierząt	Pobierany przyżyciowo: surowica krwi, wydzieliny, oraz pośmiertnie: tkanka płucna Nie pobieramy mleka
Drobnoustroje zespołu biegunkowego: <i>rota-</i> , <i>kororawirus</i> , <i>E. coli</i> , <i>Salmonella</i> sp.	Kontakt z wydzielinami i środowiskiem zakażonych zwierząt	Pobierany przyżyciowo: kał, oraz pośmiertnie: kał, fragment jelita Nie pobieramy mleka
Pasożyty przewodu pokarmowego, w tym <i>Ostertagia ostertagii</i> , <i>Cooperia</i> spp., <i>Fasciola hepatica</i>	Kontakt z wydzielinami i środowiskiem zakażonych zwierząt	Pobierany przyżyciowo: mleko, surowica krwi, kał, oraz pośmiertnie: kał, fragment jelita
Mastitis - <i>Staphylococcus aureus</i> , <i>Streptococcus agalactiae</i> , <i>Streptococcus uberis</i> oraz inne drobnoustroje	Kontakt ze środowiskiem lub zakażonym mlekiem, zwykle podczas doju	Pobierany przyżyciowo: mleko
Grzybnice skóry - <i>Triphophyton verrucosum</i> i <i>Triphophyton mentagrophytes</i>	Kontakt ze środowiskiem zakażonych zwierząt	Pobierany przyżyciowo zeskrobiny z chorobowo zmienionych miejsc Nie pobieramy mleka
Leptospiroza - <i>Leptospira hardjo</i> rzadziej <i>L. grippotyphosa</i> , <i>L. pomona</i>	Kontakt z moczem oraz wodami płodowymi, ze środowiskiem zakażonych zwierząt, w tym gryzonie	Pobierany przyżyciowo: mleko, surowica krwi, wody i błony płodowe oraz pośmiertnie: zmienione narządy wewnętrzne
Listerioza - <i>Listeria monocytogenes</i>	Kontakt ze środowiskiem zakażonych zwierząt oraz kisonki, środowisko, w tym ścieki	Pobierany przyżyciowo: mleko, surowica krwi, wody i błony płodowe oraz pośmiertnie: zmienione narządy wewnętrzne Wymazy i materiał ze środowiska
Neosporoza - <i>Neospora caninum</i>	Kontakt ze środowiskiem zakażonych zwierząt oraz wodami płodowymi, a także psami (rezerwuwar zarazka)	Pobierany przyżyciowo: mleko, surowica krwi, wody i błony płodowe oraz pośmiertnie: zmienione narządy wewnętrzne płodów
Chlamydioza - <i>Chlamydia abortus</i>	Kontakt ze środowiskiem zakażonych zwierząt oraz wodami płodowymi, a także owcami (rezerwuwar zarazka)	Pobierany przyżyciowo: mleko, surowica krwi, wody i błony płodowe oraz pośmiertnie: zmienione narządy wewnętrzne płodów

Ubezpieczenia obowiązkowe dla rolników

Początek nowego roku jest dla wielu rolników chwilą, w której powstaje konieczność zabezpieczenia posiadanego majątku oraz własnego zdrowia poprzez zakup polisy u ubezpieczyciela. Najczęściej ubezpieczenia te mają charakter przymusowy narzuca nam je bowiem obowiązująca Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Pamiętać należy jednak, że niezależnie od tego czy ubezpieczenie jest obowiązkowe, czy też nie, zawsze warto je posiadać. Ochrona przed negatywnymi skutkami nieprzewidzianych zdarzeń losowych powinna być priorytetem każdego rolnika prowadzącego własne gospodarstwo rolne. Jest to szczególnie istotne w czasach zmian klimatu i jego konsekwencji dla naszego życia.

Najbardziej rozpowszechnionymi ubezpieczeniami obowiązkowymi są: OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, OC rolnika i ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego. Warunki dotyczące zakresu tych ubezpieczeń określone zostały w ww. Ustawie. Co to oznacza dla ubezpieczonych lub poszkodowanych?

Zarówno dla ubezpieczonych, jak i dla poszkodowanych, oznacza to, że żaden z zakładów ubezpieczeń nie może dobrowolnie kształtować własnych warunków ubezpieczenia. Ważne jest również, że stanowi to gwarancję otrzymania rekompensaty za poniesioną stratę majątkową czy uszczerbek na zdrowiu.

Wprowadzenie powszechnego obowiązku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolnika i budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego ma szczególne znaczenie dla rolników, dla których gospodarstwo jest nie tylko miejscem do życia, lecz także źródłem utrzymania rodziny.

Przed czym zatem chronią rolnika ubezpieczenia obowiązkowe?

Zakres ochrony odpowiedzialności cywilnej rolnika jest bardzo szeroki, gdyż zakład ubezpieczeń zapłaci każdemu poszkodowanemu za doznaną szkodę, którą rolnik (lub osoba z nim mieszkająca czy też pracująca w gospodarstwie) wyrządzi w związku z posiadaniem gospodarstwa rolnego.

Maksymalna odpowiedzialność za szkody spowodowane z tytułu OC rolnika wynosi równowartość 5.210.000 euro w przypadku szkód na osobie i równowartość 1.050.000 euro w przypadku szkód w mieniu (w odniesieniu do jednego zdarzenia, któ-

rego skutki są objęte ubezpieczeniem bez względu na liczbę poszkodowanych).

Drugą obowiązkową umową ubezpieczenia jest ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych (budynków rolniczych). Ubezpieczeniu podlegają wszystkie budynki o powierzchni powyżej 20 m², z wyłączeniem budynków, których stan techniczny osiągnął 100% normy zużycia, budynków przeznaczonych do rozbiórki, namiotów i tuneli foliowych. Zakład ubezpieczeń wspólnie z rolnikiem ustala wartość budynku do ubezpieczenia – w wartości nowej lub z uwzględnieniem stopnia zużycia. Budynki ubezpieczone są od skutków zdarzeń wyszczególnionych i zdefiniowanych w ustawie, takich jak: ogień, huragan, powódź, podtopienie, deszcz nawalny, grad, opady śniegu, piorun, eksplozja, obsunięcie się ziemi, tąpnięcie, lawina i upadek statku powietrznego. Obowiązek zawarcia takiej umowy ubezpieczenia powstaje z dniem pokrycia budynku dachem.

Umowy ubezpieczenia OC rolnika oraz budynków rolniczych są zawierane na okres 12 miesięcy, a obowiązek ich zawarcia powstaje w dniu objęcia w posiadanie gospodarstwa rolnego. Umowy te podlegają „automatycznemu” zawarciu na rok kolejny, jeżeli najpóźniej na jeden dzień przed końcem okresu ubezpieczenia dotychczasowej umowy nie zostało złożone pisemne ich wypowiedzenie i składka ubezpieczeniowa została opłacona w całości. Brak zawarcia umowy obowiązkowego ubezpieczenia OC rolnika oraz budynków rolniczych skutkuje nałożeniem na rolnika kary.

Mając na uwadze obowiązkowy charakter opisanych powyżej ubezpieczeń, Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” przygotowało dla rolników atrakcyjną ofertę ubezpieczenia. Zgodnie z zasadami funkcjonowania towarzystw ubezpieczeń wzajemnych każdy ubezpieczający staje się członkiem Towarzystwa i może korzystać z przywilejów płynących z wzajemności ubezpieczeniowej, jak na przykład zniżki za staż członkowski i przynależność do Związku Wzajemności Członkowskiej.

Zachęcając zatem Państwa do skorzystania z oferty Towarzystwa, zapraszamy do zapoznania się z jej szczegółami w jednostkach terenowych Towarzystwa lub u naszych Przedstawicieli.

TOWARZYSTWO
UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH
T U W

Zapraszamy do naszego Biura i Oddziałów.

Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW”

Biuro Regionalne w Łodzi

ul. Swojska 4, 91-342 Łódź

tel. 42 640-69-80

e-mail: lodz@tuw.pl

www.tuw.pl

Informacja stanowi materiał promocyjny Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” z siedzibą: 02-793 Warszawa, ul. H. Raabego 13

ŚWIEŻE I ZDROWE BO ZE ZJAZDOWEJ

Czerwone korale, czerwone niczym wino...

Tak, to właśnie ten moment, kiedy ze skrzynek wystawionych na lokalnym rynečku, śmieją się do nas czerwone, błyszczące żurawinowe korale. Ten jeden z najpopularniejszych ostatnio owoców w Polsce, jest jednocześnie tym najstarszym. Żurawina nazywana kiedyś „cytryną dla ubogich” z racji swojego kwaśnego i cierpkiego smaku, od wieków wykorzystywana była nie tylko, jako środek przedłużający trwałość innych produktów, ale przede wszystkim, jako środek leczniczy w medycynie ludowej. Sam krzak żurawiny jest raczej niepozorny, niski i przypominający krzak jagody.

W czerwcu jednak, na tle wiecznie ciemnozielonych liści, jaśnieje białoróżowy kwiat, wyglądem przypominający żurawia - zapewne stąd nazwa samej żurawiny. Ale to, co stwarza tę roślinę wyjątkową to owoc, który pojawia się 2 miesiące później, we wrześniu. Gotowy do zbioru jest jednak dopiero późną jesienią, a nawet wczesną zimą.

Koralowy skarb lekiem przyszłości?

A co kryje w sobie to koralowe maleństwo? Och, prawdziwy skarb! Dość duży nawet. Ale zaczniemy od początku... Naturalnym środowiskiem żurawiny są torfowiska i właśnie to specyficzne umiejscowienie sprawia, że jej owoce mają wyjątkowe cechy lecznicze. Głównie przez swoje właściwości grzybobójcze, uznawane są za jedno z najzdrowszych na świecie.

O żurawinie nierzadko mówi się jako o leku przyszłości. I chyba coś w tym jest, ponieważ żurawina coraz

częściej pojawia się we współczesnej medycynie. Według niektórych badań, dzięki żurawinie poziom dobroczynnych przeciwutleniaczy wzrasta o 120 procent i tym samym zmniejsza się ryzyko nowotworu. Ostatnie badania naukowców dotyczące raka jajnika wykazały, że związki aktywne występujące w żurawinie spowalniają procesy chorobotwórcze i wzmacniają działanie chemoterapii. Naukowcy podejrzewają, że żurawina może być pomocna w leczeniu nowotworów jamy ustnej, płuc, piersi, prostaty i białaczki, stąd ich ogromne nadzieje na żurawinowy lek przyszłości. Ale to nie wszystko. Owoce żurawiny zawierają dużo witaminy C - w 100 g jest jej aż 14 mg, a także witaminy B1, B2, B3, witaminy E. Można w nich znaleźć również sporo minerałów - potasu, żelaza, wapnia, fosforu, sodu oraz błonnika i kwasów organicznych. Żurawina wspomaga układ krążenia i układ pokarmowy, zapobiega infekcjom dróg moczowych i pęcherza, jest stosowana w profilaktyce chorób zębów i przyzębia. Co istotne - nie tylko dla pań - antyoksydanty obecne w żurawinie spowalniają procesy starzenia, a sama żurawina wspomaga oczyszczanie organizmu z toksyn i stymuluje przemianę materii.

Od maseczki do pasztetu!

Żurawina stała się ostatnio bardzo modnym dodatkiem do dietetycznych jogurtów, ciast, pieczywa, mięs, pasztetów, dekoracji, a nawet kremów i maseczek. Produkty z zawartością soku żurawinowego pojawiają się w salonach kosmetycznych, aptekach czy sklepach zielarskich i są niejednokrotnie odkryciem w kosmologii. Dlatego warto wzmocnić ich działanie wprowadzając żurawinę także do swojej diety. Dziś już chyba nikt nie wyobraża sobie deski serów bez towarzystwa konfitury żurawinowej. A i herbatka, i nalewka, i sok bez niej obyć się nie mogą. Suszona, mrożona i świeża króluje na naszych stołach ciesząc wzrok i podniebienie. Bo przecież żurawina jest bardzo wdzięcznym dodatkiem do różnych potraw, ale uczciwie trzeba przyznać, że to z pieczonym mięsikiem, chlebem i pasztetami komponuje się wyjątkowo. Jak to dobrze, że zapomniana żurawina wraca do naszych łask.

Sylwia Skulimowska

Artykuł ukazał się w kwartalniku „Moja wieś” oraz na stronie <https://www.mojawies.pl/artykuly/pokaz/czerwone-korale-czerwone-niczym-wino,7799>

Łódzki Rynek Hurtowy Zjazdowa S.A.

ul. Budy 4 91-610 Łódź tel.: 42 650 87 02 marketing@zjazdowa.com.pl <http://www.zjazdowa.com.pl>

Bo najważniejszy jest chleb...

Jak byłam małą dziewczynką, moja mama często piekla chleb. W domu był piec na drewno, z którego wychodziły takie okrągłe duże bochenki. I czułam ten zapach..., słyszałam dźwięk krojenia i łamania chleba, a do dziś pamiętam smak kromki z masłem. A potem, wiele lat później, poczułam, że tęsknię za tym chlebem i wtedy zaczęło się...

W Gminie Buczek chleb jest produktem tradycyjnym i lokalnym. Przechodzi przez jedne wyjątkowe ręce, jest mieszany z rozczynem, z ziarnami, z żurawiną lub śliwą i ma w sobie wiele serca pani Grażyny.

Pani Grażyna Gawrońska to bardzo pracowita gospodyni z Gminy Buczek, a dokładnie z Petronelowa, będąca jednocześnie pracownikiem Urzędu Gminy w Buczku.

- Kiedy pracowałam w szpitalu w Łasku, miałam koleżankę Danusię, pielęgniarke, niestety już nie żyje – opowiada pani Grażyna.

To właśnie ona przyniosła kiedyś chleb, który sama upiekła. Spróbowałam i poprosiłam Danusię o przepis oraz zakwas. Jakiś czas później na oddziale zorganizowana była Wigilia, na którą zabrałam swój własny chleb. Pan Ordynator powiedział, że jest przepyszny i że on by „właśnie takiego chleba wciąż jadł”. I tak się zaczęło. Od tej pory, od 10 lat piekę chleb i mam każdego dnia ten ukochany zapach, dźwięk krojenia i łamania chleba, i smak kromki z masłem.

Pani Grażyno, co zrobić by udało nam się upiec pyszny chleb?

- Nie było takiej sytuacji, żeby chleb się nie udał. Jeśli piekę w nocy, to czasami mi się przypali, kiedy zasną – śmieje się. Ale nigdy nie ma żadnego zakalca, nigdy w życiu! Chodzi o to, by mieć bardzo dobry zakwas. Kiedyś ktoś chciał, to dałam zakwas, przepis. Niestety jedni mówili, że się nie oplaci, bo to za duże koszty jak dla siebie, a drudzy znowu, że im nie wyszedł. Ale jak to nie wyszedł? Mi zawsze wychodzi, a tobie nie?

A na czym polega zakwas?

- Zakwasu nigdy sama nie przygotowywałam. Zakwas dostałam od Danusi i wciąż go używam. To jest pewien sposób. Wyrabiam ciasto z zakwasem i z tego wyrobione ciasto odkładam kawałek na zakwas, na kolejne pieczenie i tak przez 10 lat.

Nigdy tak nie robiłam, robiłam zakwas, który karmi-

łam i on stał w ciepłe, a później dodawałam do ciasta i piekłam. I potem znowu go karmiłam i znowu piekłam. Pani ma zakwas z gotowego ciasta? I wtedy tak pięknie rośnie chleb?

- Tak, rośnie mi ten rozczyn w pojemniku 5 godz. i później można przetrzymać go do 10 dni w lodówce. W trakcie pieczenia używam go do chleba i znowu mam zakwas z ciasta.

Pani Grażyno, a jakie są najlepsze składniki do chleba? Jaka powinna być mąka?

- Piekę różne chleby. Białe, żytnio – razowe, pszenno-żytnie, żytnie. Chleby są z żurawiną, z śliwką, z ziarenkami: sezamem, słonecznikiem, siemieniem, płatkami owsianymi, czarnuszką. Kiedy piekę chleb, to wkładam do chleba wszystko to, co ludzie lubią. Mąkę kupuję w młynie. Mąka razowa, mąka pszenna i mąka żytnia, to jest właśnie ten ciemny chlebek z ziarenkami. Mąka żytnia to jest typ 580, a na ten ciemny chleb pszenna typ 750. Na biały mam specjalną mąkę żytnią 500, a pszenną też mam typ 500. Ona jest jaśniejsza od tej 750, wtedy chleby nie są takie ciemne. Ważny jest rodzaj mąki i oznaczenia.

A jaki jest Pani ulubiony chleb?

- Ja najbardziej lubię ten biały, bo jest do wszystkiego. Chleb z ziarenkami też lubię, ale jeszcze bardziej chleb z żurawiną, bo jest na słodko i wystarczy do niego maselko. Najbardziej popularny jest jednak ten z ziarnami, bo niektórzy nie lubią chleba na słodko. Każdy ma inny smak i wybiera sobie taki chleb, jaki lubi. Pojechaliśmy kiedyś na wycieczkę z naszą Sołtysową. Upiekłam mnóstwo chlebów, by było co jeść. Ten z żurawiną jedliśmy ze smalcem i ogórkiem, i był to najpyszniejszy zestaw! Wszyscy myśleli, że nie pasuje żurawinowy ze smalcem i z ogórkiem, ale wszystkim ogromnie smakował – śmieje się pani Grażyna. Kiedy moja mama cały czas piekla chleby, to ja, jako małe dziecko, byłam spragniona chleba ze sklepu. Ale potem, po wielu latach, wróciłam do naszego chleba.

Bardzo dobry jest ten Pani chleb z ziarnami, ale ja szczególnie uwielbiam z żurawiną. Muszę spróbować chleba żurawianego z smalcem i ogórkiem!

- Koniecznie!

Kiedyś zrobiłam u Pani zapas i część chlebów zamroziłam, być jeść je jak najdłużej.

- No właśnie niektórzy biorą więcej chlebów i mrozą sobie. Jeden mój znajomy bierze kilka bochenków dużych i je mrozi. Taki świeży chleb można jeść z tydzień, bo się tak szybko nie starzeje.

Ma pani trzy wielkości chlebów, a nawet 4.

- Jest chleb duży, średni, mały i mam takie malutkie foremeczki. Chleb średni ma 35 cm, a większy 40 cm. Wszystkie piekę w piecu na prąd, w kuchni gazowej. Niestety nie mam takiego pieca jak moja mama. Jeszcze zapomniałam pani powiedzieć o wodzie do chleba. Trzeba mieć wodę gazowaną. Dodajemy wodę przegotowaną, pół na pół wodą gazowaną.

Pani ma swoje tajemnice, by chleb był bardzo dobry...

- Chleb musi być pyszny. Niestety czasami chleb nie jest dobry, bo jest robiony na ilość, a nie na jakość. Nie, u mnie tak nie ma. Trzeba robić tak, jak było na początku, żeby nikt nie powiedział, że chleb jest gorszy, że jest czegoś mniej. Ja zawsze tyle produktów wkładam do chleba, ile powinno być, czyli bardzo dużo. Żurawiny, w chlebie kupionym w sklepie, jest bardzo mało, a ja staram się, żeby było bardzo dużo. Mój chleb jest zawsze taki, jaki powinien być. Trzeba o niego dbać, by smakował. Jestem wciąż niewyspana, bo chleb piekę w nocy. W dzień pracuję zawodowo, a w nocy piekę. Wstaję o 2 – 3 godzinie i do rana, tak co pół godziny, budzę się i doglądam chleba.

Kto pani pomaga w pieczeniu?

- Mąż! Jerzy przywozi mi z lokalnego targu śliwkę, żurawinę, mąkę, papier i wszystkie ziarenka. To dla nas z mężem ogromne zadanie. Jeśli nie piekę 2-3 dni to czegoś mi brakuje. Zdarza się, że ktoś zadzwoni o 22 godz., że potrzebuje na następny dzień chleb, więc idę i robię, żeby komuś rano dać świeżutki chlebek – śmieje się pani Grażyna.

Pani Grażyno, to teraz poprosimy przepis dla naszych Czytelników, na pyszny chleb. Tak, by każdy z nas trochę Pani pasji mógł spróbować w domu.

- Proszę pamiętać, że jeśli ktoś chce robić biały chleb to powinien go dwa razy przerabiać. Do białego dodaję też biały barszcz. Ale podam przepis na ten ciemny chleb, na 2 bochenki. Tam wszystkie składniki się miesza, wysypuje ziarna, dolewa wody. Nie trzeba, nawet za długo mieszać. Chleb musi wystać około 6 godzin do pełnych foremek 10x40cm. Wstawia się go do pieca na 1,5 godziny. Mam podział w piecu na górę i dół, i przekładam by góra nie była spalona i dół był dopieczony.

3 szklanki mąki pszennej,

1 szklanka mąki żytniej,

po ¼ szklanki słonecznika, siemienia, płatków owsianych, sezamu oraz mąki razowo-żytniej,

3-4 łyżki rozczynu

około 1 l wody (ma być ciepła) - część wody gotowanej i część gazowanej, 3 łyżeczki soli, 1 łyżeczka cukru.

Z wszystkich składników należy zarobić ciasto (wyrabiać około 5 min). Po wyrobieniu włożyć do foremki, zostawić do wyrośnięcia 5-6 godz. Piec w termoobiegu w temperaturze 180 stopni przez około 1,5 godziny. Życzę udanych wypieków, a potem smacznego!

To jest wspaniała pasja, pani Grażyno i taka piękna, bo ma też trochę inny wymiar. Dawać komuś chleb, który pani zrobiła własnoręcznie i z ogromnym sercem. Pani żyje swoją pasją i uwielbia robić chleb dla innych ludzi.

- Tak, chleb to moje życie. Zaczęło się od mamy, potem Danusia mi przypomniała i tak powstał mój chleb. Bo chleb jest dla mnie najważniejszy, nie umiem komuś odmówić chleba. Dopóki mam siłę i zdrowie, to piekę ten chleb.

Sylwia Skulimowska

Grażyna Gawrońska - 603 297 217

